

Xikko Pana Xaytidhe Kollinkito Dhelinkotay Anakolladhi Kollo Ashshnkto hxupin – Dhikkino Qhac’e

GHAPAYYO hxupin – aaghe
OCTOBER 2022

Makaanise Maathiwoose

Dhilmampakko kollinkito

Komithe napse pinnisa kate qhaat’eete

Kaatiye Maaafe Muurfaye

Dhimampakko dhamma, ghokko inthawte

dhelliinkitona Komithe napse pinnisa kate

qhaat’eete

KOLLO

Pulhawhe pashito qagha.

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi kodhdha; Paasariine heenna arasa ana kolladhiisi uuma.
XEERE	Tak'ka- 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	qhorratte dhamma kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Kaardhdhe k'aalathadhde lighaasi uuma: pasho, qhothamapakko, aturritte, haro, lo'o, orppo, lukkalitte.....
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna waarshshito

pako

Nappape pa tooxe

THAAYAMMIINE

- Lelleehamiisi kifile noosi karoosi k'aalathadhde aagheeteesikka arasi. Mi'aadhe xawthammo k'aalathadhdeete mulo qale are huusundhiisi lelleehamiisi honakala qagha qaleema ghapsis.
- .Kaardhadhdhe haahu k'aalathadhdeeteesi xawwadhe, thorppissa okaaya kittatte t'ak'k'amannanki

KOLLINSADHE

- Qhoota aagheetena kaa'itha mat'aafa paasarito qshsheeghti payni, dhelle qaleema paasaro kodhdheete kaanta k'aalathadhde aagheeteesikka arasti tupettay, ikkito lihasettay nappape alkasnanki. Ikkito lihasettay nappape payni, dhihakko k'aalathadhdeete qale taysise tupettay aaghe naqale achchaasi t'ak'k'amadhettay paasaro kitteema shikkaari, ikkito aagheeteesikka kodhdha,
- Kifile dhikitya taaki the dhammay gharkko huusundhiisi thunku kodhdhintennu dhilleesi pudhunadhde takkumma qale qhootpa aaghe aaleema xikko saqkito xikkadhonki, Olhu kodhdhe mulona gharkko huusundhiisi thunku kodhdhintennu dhiktis. Hatupettay gharkko huusundhiisi kifile noosi it'toose alkasnanki.

ACHCHANTIINE

- Dhelle kuyyu aaghessi pashito qagha kaa'itha arase thunku paayyinessa nu qalli.
- Pashoosi lighnottay ghadadha. "Xaytuusi a aray?" napay. Dhelle apayni hi are payni xaytussaaai ("pasho") payneppa kodhdhonkinnu waawte nu tex.
- Lighno kapariththito(ko'teerrafa) ghadadh. Napayanna "Husi yaxi ho lighi?" Dhelle thunku kammatnennu waawte nu teex. "Husi qhothampakko. aaghe pashito qaghaasi pankadhenukki koro k'aark'k'are."
- Nakaleemakka dhelleesi qturrate, harito, lo'ito, orppito pana lukkale qaleema arasa. K'aalathadhde si'ile qaleema nahohole. Pana aaghessi lighenu pirittaane t'ak'k'amadhe. Holu ikkittaane aagheeteesikka apaqhsise alkasnanki.
- Si'iladhadhe aagheeteesi hakkata laaghetay he kodhe wo'aasi si'ile qaghattay thunku marat'anne kodhas.
- Paasariine huusundhina kittatte xulsadhe heennaasi thunku hi'aasnennu dhiktisettay aaghe lakkissa kaa'itha illettay paasaro kodhdhettay dhelleesi marra'a..
- Lighno noosi paasaroosi hasa payettay paayyi: "Haro sinkano pi'aathatte haqnittay rightatte kittatte qeemmeesi eemoy. Qeemme noosi ho dhahxhxakki innu lighi.
- Dhelle qeemmissa thunku moonu dhahxhxeesi thunku qallinennu kaasqadh. Atho pana dhelle ho awoote aaghe tak'k'amadhettay paasaro uummettay haqsiseesi ghadachchees

KOLLO Aaghitakkoosi apaqhe alkasnanki?

GHAPAYYO	Aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi kodhdhe, alksonki apaqhqhasatte pana holaseesi kolladhe
XEERE	Tak'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Lighno k'aalathadhdeetena si'ileesi kodhdhe: oollo, talte, ooshe, haarre, dhonke, t'oonaqhakko Kuyyaqqa saarppenna k'aalathadhde arasso kaardhadhdeetena: pasho, qhothampakko, aturritte, haro, lo'o, orppo, lukkale.....
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- K'aalathadhde kuyyanko saarppina adhiha payni, dhelle arnoosi ghohsadhenu thunku k'aark'k'arrinu kaardhadhdhe si'iladhdeete uummeesi tak'k'amadhe thuusundhiisi upadhe.
- Kaardhadhdhe haahu k'aalathadhdeeteesi xawwodhe, thorppissa okaaya kittatte tak'k'amannanki.

KOLLINSADHE

- Dhelle ikkittaane aagheeteesi nu gharti payni, kifilatte kittatte thunku oghannenu pana ikkittaane aagheeteesi thunku kodhdhintennu kodhas
- Kifile dhikitakki ashsheeghti payni dhelle lelleehame aaghitakko kodhiisi thunku kodhdhe alkasnenu kodhas.

ACHCHANTIINE

- K'aalathadhde dhihame inthaweesi nahole pana dhelle apayni gharssadhe payni kaardhadhdheesi arase: oollo - talte - ooshitte - haarre - dhonke - t'oonaqhakko.
- Kaardhdhe qagha mulona dhelle aaghitakkussaasi araa? payni kaasqadh. Nakaleemakka, xeeri si'ilissa hi'aasenna k'aalathadhde k'aalathadhde esi qalle pana dhelle qhamunku hel thaaynenu olho isundhe k'aark'k'arra ikkitto aaghitakko hunkanakka payni taaki piritte xarghghito kodhdhadhe.
- Dhelle kuyyu thunku xikko xikkannenu qalli. Xikku noosi ehxhe huusundhiisi thunku t'iibhbinennuppa apaqhqhasonkinnu nu xulis. Olho dhamma atho ikkitto apaqhtiisa miinte laaghe gheeqasa.
- Kifile kapa'itha lallaaghame pana thorppinna ikkittaane aagheete kolladheesi apaqhsise. Dhelle ikkittussa xankannu thunku okayiisa hu apaqheesi hi'aase gheeqasa. Hatupettay pare kodhdhe huusundhiisi arenu ehxhe huusundhittay eemmadhdhe gheeqasa
- Dhelle k'aark'arssa huusundhi kula thunku laaghanenu ikkittu assaapadheesi apaqhsisnanki. Qallitte thorre lakki lakkina tupettay: Makaxxe aagheeteesi thunku pudhune mulonu hayenu qhawho arase wo'anu faroote tex.

KOLLO	Kodhmo!
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi eemme, alkaste mothoratteesi kaasaasi ghohsadhe: pudhunadhde miinteema amanameesi ghohsadhe:
XEERE	Tak'ka 20 - 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Xaytu mi'aadhe qhorrate kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorrate dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Kaardhadhdhe si'ile k'aalathadhdeete: oollo, talte, ooshitte, haarre, dhonke, t'oonaqhakko, pasho, qhothampakko, aturritte, haro, lo'o, orppo, lukkale.
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Lelleehettay he amanadhe thusundhiisi ghohisenu olho uuma xeesa. Emma kapay, dhelle tookke tookke pudhunatte miinteema kodhmo yenu gharri uaxaaray. Hela thaay, Husi nakayho. Ghee qasa payni mi'aye tookko kifile miinteema thunku shikkaarrinnu kitteesse ye ghee qasti. Dhelle thra thusundhiisi tiqthadhattay lighgheesi marat'adhe pana he kammatana kodhmo huusundhiisi patta akke alkananki.
- Kaardhadhdhe haahu k'aalathadhdeeteesi xawwodhe, thorpissa okaaya kittatte t'ak'k'amannanki.

KOLLINSADHE

- Mi'aye tookko qoopakko kodhdhini payni qhorrate kitteema taaki aagheesikka kodhdhe ye alksu payni k'aalathadhde si'ilatteesi isundhe miinteema okaase pana aaghitakko lighe noosi ikkittaane huusundhiisi thunku tak'k'amannanki kodhas.
- Dhelle kaanoomakki a sheeghti payni: pudhune izez taaki salaxsa qhootenuppa qhoota aaghitakko tookkito xaashshatteesi kodhdhinenu dhiktise ghee qasa. Kasqinkadhde kifilatteesi kaasqadhe alkanapa heelho huusundhiisi aaghitakko hunka thunku kodhdhiisa kammate thunku alkanennu isundhe ghee qasay. Dhelle qhoota aaghi mo'o yi'e pana mo'o ligheesi waadhettay illena laaghadhattay padhaawwuusi qhat't'e alkananki.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holas.
- Lighnidhdhe kaardhdheeteesi tak'k'amadhattay k'aalathadhde thorpina qhoota aagheetena holay.
- Si'ile aagheete muloosi lighno kaardhatte miinteema ghapa.
- Dhelleesi kaardhadhdhissa kifile atho naqaghti miinteema (To'on to'oni) thunku okaynenu kodhas.
- Thara thusundhina, mi'aye qagha mulo kaardhdhe marat'adhe ghee qasa (Taaki kollisampakko xaashxashshettay qhoota aagheete assaappo nu teexe alkanasna.) Mi'ayissa aaghitakko marat'adhiisi pudhunenu qalle taaki hi'aase ye ghee qasati.
- Mi'ayissa ikkito aagheete taaki lelleehame pishkkito (Ikkito male) thunkunnu tak'k'amannennu waawte nu tex. Pudhune haqhtiisi mi'aye tookko aaghitakko hunkaasi thunku kodhdhiisi kammatnanki.
- Husiisi a kammati payni, aaghitakko pile kodhdhenu mi'aye pile marat'adhe

KOLLO He Aagheete C'ikathama

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi t'ak'k'amadh, aagheesikka arasa.
XEERE	Tak'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye mulo noosi xayto qhorrate kitteema qakkadhenu gharra. Nakaleemakka xayto haqisatte.
POOLETTAY	Dhelle thunku t'arbhheesaama qakkannenu kodhas, qawni taaki pudhune salaxsa, haqisenu xayto gharra sheeghenki.
MAAHXHXADH DHE	Mi'aye mulonu wark'k'athe pana kiriththo aranneete (Si'ile taaki si'ile) it't'oose
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

Nappape pa tooxe

pako

heenna waarshshito

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Qhawho mulo mirc'c'a pukkaqatte pana assaappo teexe olho xeesa qhooti kodhadhiisa na thaayis. Dhelle pukkaqatte si'ile huusundhiisi qhootte thunku kodhdhiisa na thaayis. Si'ile aagheete pulthawhe huusundhi nu marat'ettay pana arninko xawthamittay dhuketay dhiktise.

KOLLINSADHE

- Dhelle dhammakki qaghapa xayto issi qhac'a payni, dhelle tookke tookke liqqakooma kodhdhettay he xasoodha kodhdhi alkasnanki. Isundhe liqqakkito aaghe payni, kodhdhe noosi liqqakko kodhdhenoosi dhikita thunku qaghiisa are gheeqasa. Holu maahxhadhdhe he takkassa paynipa pudhune dhellissana issi dhamma payni dhelleesi pudhune salaxssa qhootma Maahxhadhdheesi thunku illena qhootannenu isundhe alkaththesni.
- Dhelle kaanumakki a sheeghti payni, qhamoaaghitakkito kula qhoota lighno huusundhi kaa'itha thunku arasso teexnenu dhiktis. He mirc'c'a huusundhiisi helakki qagha payni thunku haqise alkasnenu eemme
- Dhelle qhamo aagheete kula pukkaqe thuusundhi kammate malaale payni aaghitakko c'ikadheesi thunku haqisnenu dhikitno nu teex. Olhidhdhe pana aaghadhdhe c'ikadhenna kittatte illaa taysiseesikki alkase payni (Lighnonu: yi'e anc'ikadha holu harre yi'e anc'ikadha) Lelleehamiisi kodhmo ye haxittay kodhdhe alkasna.

ACHCHANTIINE

- "Pulthakko hokapeema qakkadho kula laagham. Aaghitakko c'ikatti homala ligha pana moonu thunku aaghitakkussa c'ikattiisa thunku annu qallintisikki awoo'i." Dhelle tak'ik'a tookkooma qhamunku qallannenu kodh.
- Nakaleemakka "Hantu ehxhe huusundhiisi thunku t'iibhbhinekki awoo'i. Pukkaqe thaahuusi qhamo aaghitakkito kula dhiha. Ho a c'ikatti aaghitakkom ata olho pilee? Moonukka qhamussa kula pukkaqe thaahuusi dhihti? Assaapadhenu tak'ik' Akko a akkiti payni dhelle thunku illena qhootannenu shiktis.
- Dhelle makaxxe huusundhiisi pana aaghe huusundhiisi thunku tooxnenu dhiktis. (Gheeqasa dhelleesikka k'aark'k'are) kat't'atte qharirooma (Lighnonu: Haro saara) Nakaleemakka k'anpayettay haqise thunku alkasnenu pudhunnattay isundhe gharis.
- Dhelle si'ileesi dhikkise tupettay pudhune thuusundhina kittatte pulthawhe huusundhi si'le thunku emneppa kasqinkadhdhe kala achchettay thunku kaasqannannu dhiktis.
- A. Aaghitakko mala ligha haqistii?
- Bh. Aaghitakkuusi moonukka haqistii?
- C. Nakkariiniisi moonukki marat'adhee?

KOLLO Ghoraaranne Aagheete

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi eemindha: Aagheesi uummenu alkasunte mothoratteesi tak'k'amadhe, pana tuusundhiisikka arase
XEERE	Tak'ka 20 - 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulonu qhorrate kitteema qakkadhenu xayto xafna. Nakaleema aaghitakko huusundhi uummenu xayto.
POOLETTAY	Dhelleesi t'arbheesaama thunku qakkannenu kodhas, qawni taaki pudhune salax kitteema uummenu xayto hxafna.
MAAHXHXADH DHE	(gharso yiithito achchantoosikka eemma) K'aalathadhde aagheete lighno kaardhadhheettay
HI'AMMO SIMAY	olho a eemadhi

THAAYAMMIINE

- Dhelle kodhmunna kittatte helle huusundhi qaleema thunku xikkannenu na thaayasi

KOLLINSADHE

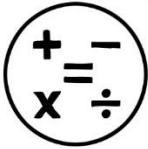
- Pudhune dhelleete pana xayto ho qhac'a payni dhelle tookke tookke liqqakooma kodhedhenu he xasoodha kodhdhe alkasnanki, isundhe liqqakooma kodhdhe payni liqqakooma kodhdhe yenu gharintikkaasa ara.
- Pudhune dhammay dhelleete ashsheeghti payni dhelleesi pudhuneema liit'e dhammay illena qhoottadhde rafisatte kaa'itha koro k'aark'k'Ara.
- Dhelle inthooseppa dhikkisonki payni, Haase Simoone xikkoosi kodhmo aaghe pana ikkittaaneesi xikkadhe alkasnanki.

ACHCHANTIINE

- Paayyootatte dhelleesi qhorrate kitteema gharis. Thunku shikkaarrennu isundhe kaasqadh (alkasnanki payni)
- Dhelle qaleema qhoota aagheetena kaa'itha nahola lalleehame pana ikkito illaa hollo aagheetena. Athokka k'aalathadhde kaardhadhdhe si'ile aagheetena 't'ak'amadhetay olhu isundhe c'ikadhe kulaasi k'aark'k'are.
- Qhorrate arastti tupettay, dhellesi Kuyyu qhoota aagheeste lighno huusundhinapa holu olho isundhe wo'e.
- Dhelleesi qhoota yi'o' gharise kaa'itha pukkaqe tuusundhi naasi arasa pana holu olho isundhe c'ikadhe issi marat'adhanki qhamo aagheete kula kodhdhenu kifileema kollannanki, isundhe apayni pukkaqe tuusundhina kodhdhe wo'eesi kodhdhinanki.
- Dhelleesi kifile kapa'itha gharis pana maahxhadhdheesikka naa lihasay.
- Dhelleesi thunku gharso yi'ito kaa'itha qhamo aagheete kodhdha. Dhelle kodhmo kodhnanki, kifile kapa'itha achche pana isundhe qale illena laaghadhe. Dhelleesi olhu aaghe uummeesi kaasqadh taaki haayidhdhe qagha payni dhelle aaghe marat'adheesi kodhdhinanki.

KOLLO	Dhihakkidhdhe pashito qagha
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	dhiheesi kolladhe, kodhmo pudhunatte tak'kamadhetay kollinko kodhe
XEERE	Tak'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Dhelle kifillatte kittatte pudhunettay qakkadhenu xayto xafna
POOLETTAY	Dhelle pudhune salaxpa haka hxupiniisa kodhdhineppa kifile kaa'itha thunku qakkannenu kodhasa.
MAAHXHXADHDHE	aaghessi pashito bhaddhanna (Dhihakkidhdhe pile pulettay haka hxupin) 10-12 saasa si'iladhdheesi gharisa. Lighnonu: Ansoola tookko, qturraane salx, ooshadhdhe izzex, lo'idhdhe lakki.....
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

ho dhihakkito pana ho arnnito

pako

Nappape pa tooxe

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Lelleehami arnnidhdhe dhihakkitoosikki ghupadhi. Dhelle tookke tookke Husiisi k'allaale kodhe alkasnanki pana pelle kapay ho dhikita nu kodhdhe alkasna. Dhellissana arno huusundhiisi hela thaay. Dhelle onke dham dhamanna qaghaasi hantukka arno huusundhiisi ghohisettay dhelle hibhay qaleema lahxe thunku gheeqasiisa olho Koro t'ak'k'ama. Padhaawenu ille qaleema kodhe. .

KOLLINSADHE

- Dhelle arno dhihakkito sheegha qagha payni aaghe dhammana (Lighnonu: haka 10) ansoladhdhe kodhdhe alkasna
- Dhelle kaanooma ashsheeghti payni olhossi qaako ghadadhina illena laaghanneesi Ansoola aagheete bhaddhama kodhdhenu illena falqhe alkasnanki. .
- Kamshiine athu sheeghti payni, dhelle aaghissaasi awrughghettay (taaki olho pilettakka) shudheesi alkasnanki. Dhelle thunku olho tookkottay aaghe shudhennu kodhasettay (irsaasettay/ maarkerettay laaghamettakka onke pulettay) maahxhxadhdheesi patisepa kaardhadhdheesi Pulthaw huusundhi illay illena oohadhe alkasnanki. .
- Qhamo sikaapoose kula, dhelle olhu pashito pana aagheete ghapanne kulaasi mat'aafa si'ilatteesi thunku eemennu shiktis. Holu ma'aafissana aaghe mala kaqqi thunku aaghessa aagheesi thunku taynessa dhihe. .

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holas. 1 nu haka hxupin sa mala thunku a dhiisi isundhe qaleema eemmindha. Ikkitto lihasettay dhiheppa dhohakkussa Dhihe qaleema ghoththettay illaa taysisay. Dhellekka thunku hasa kodhennu kodhas.
- Kaardhadhdhe 4-hxupin saasa dhihakko aagheete pana poloockadhdhe takkummaasi t'arbhbeesadhdhe pelle pelleema xawwadhe (T'arbhbeesadhdhe ghiifaki athu sheeghti payni, piyyeema xawwadhe alkasnanki)
- Aaghitakkussa si'ilatte qagha aaghenu gheeqenu parema dhelle lakki taaki okotottay thunku kodhennu dhiktis. Aaghitakko tookko tayte payni aaghitakkussaasi kittettay shudhe gheeqasa.
- Dhelle lelleehameesi dhikkise tupettay ikkitto lihasettay thunku dhihennu dhiktis. (payyo "hzaaritte 3ki qagha).
- Dhelle imthooseppa dhikkisonk tupettay, pulthakko taaki ghodhdhe qaleema illena xorghhe.

KOLLO K'aalathadhde Aagheete

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde qhawtho pashitoosi t'ak'k'amadhe: K'aalathadhde pasho qale ghapama adhiisi arasa, heelho huusundhi qaleema ille taye
XEERE	Tak'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Dhelle qhorratte kitteema thunku qakkannenu pana xikko naqale achcha kitteema lakki kodhepa taye noosi xayto xafna.
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Lighno k'aaladhdeete kaardhadhdeesi kodhdhe: lukkale, righte, qashkko, qhumashkko, orxe, ukaaxe (To'on to'oni kaardhdhe ana meeghiisi kodhdha)
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Qhorratte paasarito kaare inthooseppa eemonku pana kaardhadhdhe pelle pileesikka kodhemo qaleema kaardh.
- K'aardhadhdh k'aalathadhde dhihameesi xawwadha. Thorppadhdjw okaaya tak'k'amannanki.

KOLLISAHE

- Mi'aye tookko taymadhettay kifileesi (pulthawhe huusundhiisi) taye noosi kifile kala'itha lallehettay ye alksu payni, pulthakko qaakitoosi (Thoch) mi'aye koro na kula qakkadhdi kula marra'enu k'aark'k'are upadhe.
- Dhelle takkumma taaki xaysanna kutay a sheeghti payni mi'aadhissa arno huusundhiisi thunku ghohsannenu k'aalathadhde k'aalatteesi laaghghattenu lighno arasa isundhe mulonu olho illaa taysisay kodhettay alkastte thuusundhiisi ghohise gheeqasa. (Lighnonu: pudhune tootte k'aale qashkko iyyakki qagha payni, aaghe he qashkko yi'a kula kodhdhe alkasna, moonu payni qashkko qhole dhammanu yi'o qhooti kodhdhi maallay.
- Pudhune thaahu hayra payni paayootatte k'aalathadhde xawthammitoosi eemmettay lalleehameesi k'aale mulo qaleema ghapsissetay xeere dhamma saarpis.

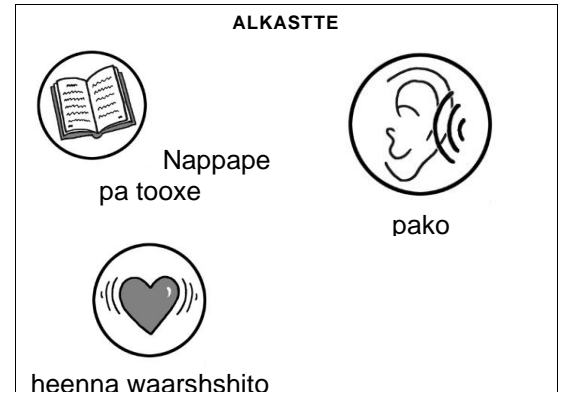
ACHCHANTIINE

- Dhelleesi pudhune kitteema illaa holasppa kuyyu xayto pashitona olhu tayanneesi thunku arasnenu qalli.
- Si'ile lukkalteesi ghapadh. "Aaghitakko mo'o thunku kodhdhiisa araa?" napay.
- Mi'aadhe noosi nu xulis: "Lukkale qhamo lukkalatte, kapay t'iirakko. Qhothampakko pi'aathatte thayrina pana kodhmo thunku paayininu oqghaye lighanna lukkale riiri (Ku ku ru ku) Dhelle qhamo lukkalatte "Ku ku ru ku" thunku kodhdhinenu dhiktis. Dhelle marat'ame ehxhe thunku t'iibhbineppa mo'okka lighe thunku alkasnenu dhiktise alkasnanki, Hatupettay dhelle kodhmo c'ikdhaai karo "Ku ku ru ku" kula hayepa dhelleesi thunku tayrinenu kodhas.
- Dhihakko k'aalathadhde haqhenna dhelle qaleema achcha. Dhikkise tupettay dhelle k'aalathadhde qhawtho kaa'itha kasqinko sheeghneesi kaasqadh.
- K'aalathadhde dhihakko kaardheema (Henaqeesikka naa padhaawettay) dhelle noosi hasa likkas. Dhelli haqepa karre huusundhiisi kaardhdhe kaa'itha k'aalathadhdeetettay taye. To'onnay ille taye tupettay izzexssa lakki lakki kodhdhe taaki pudhune kitteema qakkadhe alkasnanki (Kifilatte kaalla dhelle mala kaqqiti thunku aagheesa bhat'e gheeqasa).
- Lakkintadhjessi thunku laaghamneppa k'aalathadhde thunku mo'o kodhdhessa thunku qalladhettay illena laaghamnenu kaasqadh. Aaghitakkoosi arase alkasnanki, qhoota lighno pishkito qalladhe, qhoota tak'k'amadhe thusuna qalladhe.
- Lakkintadhde k'aalissay thunku mo'o kodhdhiisa pudhune mulonu thunku qhootinenu kodhas. Mi'aye qagha mulo qhoota kaardhatte thorre hoqhoho kitteema thunku assaappo qhawtho uumminu dhiktis.

KOLLO Paasaro Haqise

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Apaqhqhaseppa hu apaqheesi haqisonki: K'aalathadhde aagheeteesi kolladhe, achchankosikka eemme.
XEERE	Tk'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle-20
XAYTO	Qhorrate kitteema dhelle qakkadhenuppa shikkaarenu (Lelleehe noosi xayto issi qagha) xayto xafna
POOLETTAY	Qhorrate dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Mi'aye qagha mulonu wark'k'athe pana maahxhxadhde aranneete (Maarkeradhde, orsaasadhdhe)
SILME	olho a eemadhi

- THAAYAMMIINE**
- Kollinkitoosi athu paayyasunna qharra'itha qhoota paasaro pinkitona kaa'itha naanu hlli thunku ho gharttinu. Kollinkuusi dhaghghapeesenu paasarito taaki xeeri haro nappapadhenna thunku mala kiikamessa are gheeqaasa.
  - Xeeri nappapenna dhelle muloote haro pinkitoosi kodhdhana thunku ghandhaqqakko haqisatte eemmne, wark'k'athe laaghamti taaki dhammay ho gheeqaasa.
  - Muloote ghandhaqqakko na arasnettay taaki thunku arase eemnnenu dhelle gharise.
- KOLLINSADHE**
- Paasaro laankana hu arasi olho pinko lighaasi k'allalettay nakala achcheesi dhelle ye alkasnekka qagha payni, atho xeere nappaptina kifilissaasi qhamo paasaro huusundhi kula pana thunku haqisnenu dhiktis.
  - Dhelle kodhmussa paasaritoosi kodhe ye alkseki qagha payni, dhelle muloosi nakitta xulleesenu kifiladhde xeesoomaasi xawwadhenu lelleehame xarghgeeteesi dhiktise alkasamnay. .
  - Dhelle kaanoomakki sheeghti payni, paasaro pinkitoosi kodhmo huusundhi kula thunku kodhdhinenu dhiktise, taaki sikaapoose pana olho kodhdhamannaasi naa padhaawe _ si'ile kodhdhettay (Taaki si'ile pinkito) samaa kodhdhi alkasnanki.

ACHCHANTIINE

Paasaro haqise

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holas.
- Qhoota harito paasaro pinkitoosi thunku qallinenu xulis (Achchanto noosi kat'tissa nakalaasi eemma) paasaroosi xeerissa annu qallitina haqise. Dhelle haani paasaroosi thunku hela thaaye alkasnenu thaayis..
- Ghandhaqqakko taaki wark'k'athe dhammassa paasaro pinkitoosi nappapadhe. Holu olho na taymadhiisi haqise. Xeere nappaptina mi'aadhe hi are isundhe gheeqasti k'aalathadhdeesi (t'oonaqhoosi) nu xawwadhpa kodhmo paasarussa naasi thunku konnenu dhiktis (Tarro, sorradhde, here, kooxise.....)
- Paasarussana dhikkattatte si'ile harito (pinkoy) aaghe gheeqaasa).
- Dhellissa si'ilissa dhikkattatteesi thunku eemnnenu kaasqadh. "Pinko taye alkasnanki?" paypa kaasqadhay. Haro thunku mala kodhdhiisa nu hi'aas..
- Mi'aadhe noosi wark'k'athe qagha mulopa maahxhxadhde si'ilatte taaki tooxenu atak'k'amadhiisi nu teex.Paasaroosi inna holeppa paayyootenu laanka haqise pana dhelle paasaroosi laanka qallankinna hoqale thuusundhittay wark'k'atheema xawthamme si'ilatteesi thunku laaghannenu kodhas..

Kuyyanko pinkonna haro heripa achchoy, eemmenu karo talallattekki an achchini, taye an alaksi

xayto talallateema an achchana, tutuppe tooro hxofoorate kitteema an xuli, t'oonaqhokka lighipa ye kapa'itha qakkadhu.

T'oonoqhito sikaapuye awwo'i, hussanu qandhe tipatteema sorra

Hantukka pinko tayadhe ye gheeqasa, hussanu ghupo sikaapana qharooma sora

Ghupussaasa an achchana mankaxxe lakki he mankaxxe lakki sheegha anhi'i

Mankaxxeesi kooxisa, kapay yaxakka ye qaghi

Ghupito karo tookkoma sora

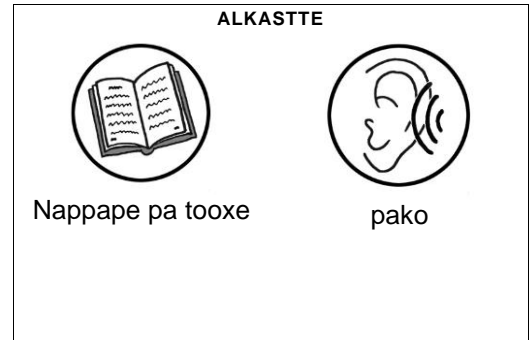
Hola ghupossinna karo tookkooma sora

Haropa pinko hayyuusi ho hi'i qagha?

Dhelle haro huusundhiisi haqisankinna paasarooosi ho qale thunku nahollennu kodhas

KOLLO Qhoota aagheete an assaapadhi

GHAPAYYO	aaghe
A	Lighgho aagheeteesi arasa, kasqinkadhheesi kaasqadh, k'aalathadhhe aagheeteesi kolladhe
X	Tak'ka 20-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle=20
XAYTO	Dhelle qhorratte kitteema qakkadhenu pana shikkaare noosi xayto ghari.
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	olho a eemadhi
VIDEO CLIP	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Aaghitakkoosi araste tupettay, dhelle muloote kasqinkadhheesi thunku it'toosneppa lelleehame kitteema thunku kodhdhinenu farote nu teexepa qhawho tookko kula athu tawwalunna qharra'itha thunku na assaapannenu xeere nu tex.
- Dhelli arasso huusundhiisppa arno rakko ishigatteesi thunku dhiktisnenu ho isundhe hella xikko hxasito. Dhelle qhamo dhukoollawhe kodhdhinenu dhiktiseesi qara. Pishkko xikkitoosi kammatepa dhikkadhe hxure. Dhelle onke dhappamtittakki kammate payni pukkaqatte dhaashalaqume ye gheeqasti. .

KOLLINSADHE

- Dhelle dhikitoomanu he olannaasi lakki lakkiisa (Taaki pudhune izzexna) qhootepa xaashshatteesi thuusundhittay thunku kodhdhinenu dhiktise qhooti kodhdhitiisa kifileesi kaasqadh. .
- Dhelle takkumakki sheeghti payni taaki axhchantussa kala achchenu nu dhikita payni si'iladhheesi kollinko qharrona eeme xawthammo k'aaladheetesii piritte k'aalattenu olho si'ile lighaasa qhorratte kitteema hxafase alkasnanki.

ACHCHANTIINE

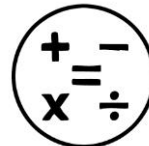
- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas.
- "Ano qhoottakkito an assaapadhi. Aaghitakku mo'o thunku lighiisa pana thunku mo'o kodhiisa assaappo takkassa anhune teexni. Hatupettay ano ho an assaapadhi aaghitakko hunkaasikka kammate thunku alkasnessa hi'ettay awwo'a
- Arasso aagheeteesi tex. A. Lighnonu: "Qhoota aaghitakkito an assaapadhi. Idhdhamma, ho waadha. Luhtte salaxki sheeghi. Amo huusuna kaso sikaapa qagha. Iso oofe alkasnanki. Qhoota aaghitakko hunkaasikka an assaapadhaa?
- Dhelle takkassa thunku kammatenenu kodhas. Kodhadheesi dhiktisenu dhelle pile pileema tawwal..
- Laaghamti takkassa xikkadhe tupettay taaki xikkussa xeeri na k'allalina dhelle aaghitakkussa thunku mo'o kodhdhiisa kammatenuppa kammatenu kasqinkadhhe thunku kaasqannenu qalli
- "Qhoota aaghitakkito an assaapadhi..." napay. Thannu dhelle wo'iko arnito thunku sheeghnenu dhiktuspa qhoota aaghitakkito kasqinkadhheesikka kaasqadhay. "Aaghitakkussa mu payami? Ho takkassam ho dhamma? Nakkarro mala ligha?"
- Dhelle dhamma thunku kasqinko kaasqannenu kodhpa malse dhukatteesi athu teexunna qharra'itha aaghitakko assaapadheesi kammatenu farote dhamma nu teexe..

KOLLO	Aagheesi Dhihe
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Arno dhiheeteesi kolladhe, arno aagheete, alkasunte waarshshito, pana c'ikathanko/c'ikathanko dhape, arase.
XEERE	Tak'ka - 15
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Dhelle qhorrate kitteema qakkadhenu xayto hxafna, Hatupettay ghadheesenu karo xayto hxupi pile pile'itha pulle.
POOLETTAY	Dhelle qhorrate dhamma kitteema thunku qakkannenu kodhas, ha tupettay dhelleesi kaardhadhdhe aaghe dhiheete thunku nu teexnenu dhellenu qhaskis. Karo xayto hxpin na itha pullamnenki.
MAAHXHXADH DHE	Kaardhdhadhdhe aaghe 20na dhihenu si'ile aaghe pile qale kodhdheppa haka hxupin dhihako (Lighnonu: Kaardhdhe toottatte na saapeete t'oonoqhakko lakki aaghe alkasna. Holu lo'o hxupin kodhdhe alkasna
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna
waarshshito

pako

ho dhihakkito pana
ho amnito

- HELAATHAY THAAYAMMIINE**
- Lelleehami dhelle arno dhihakkitoosi thunku kollannenu isundhe k'aark'k'arra
  - Dhelle hu c'ikadheesi pana huyye c'ikadheesi pana arno aagheesi kaardhdhatte qagha kaa'itha qhottankinna karre huusundhiisi hekapa'itha thunku apaqhhasnenu kodhas.Husi kaanastettay arno apaqhhasatteesi xeere ana kollanni. .
- KOLLINSADHE**
- Dhelle hxupin saamate dhietay ille amanadha payni, hatupettay Dhihakkidhdhe kaanooma na kottaa xulleesenu ghandhaqintay marat'adhe alkasna
  - Dhelle pishkko huusundhittay dhihakkidhdhe pile pile eemma lelleehamettay ye alkasekki qagha payni, qakkadhakko huusundhiisa kaardhdhe anu teexittay dhihako wark'k'athatte na qale achchaasi gharis. Dhelle pilete mi'aye tookkoosi kaardhdhadhdhe hinka thunku ansheeghiisi thunku kaasqadhepa dhihakoosi thunku okaasnenu kaasqadhe alkasnanki. Onkittay mi'ayissa xaytu na taymadhiisa illaa holaani.
  - arno dhihakkito kittatte pudhune dhelle illaa lahmadhenna ashsheeghti payni, dhihako lakki dhihakkito illaa holasettay kodhdhepa dhelle dhikito dhihakkito sheegha nakapa teexe alkasnanki.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holas. Pudhune mulo qaleema haka hxupin saama dhiheesi kolladhe.
- Nakaleemakka dhelle thunku sotoxnenu kaasqadh. Dhihakkidhdhe 1 haka hxupin saasa ooxameesi wark'k'athadhdheesi qhorrate kitteema hxafasa..
- Dhihako aagheetena kaardhdheesi xarghghoomatte ghadadh. Waadhetay dhelle noosi kaardhdhdheesi tex. Holu kaardhdhessi aaghitakkitoosi dhihako naqale achchattay thunku pullinnenu kodhas.
- Dhelle muloote dhihako ghee qasa hxafe payni pudhunadhdhe huusundhina kittatte pulthawhe sheeghe qaleema aaghitakkoosi kaardhatte qagha kaa'itha hu c'ikadheesi, huyye c'ikadheesi taaki olho tookko areesi thunku qhoottinenu kaasqadh.
- Dhelleesi pooleema holasppa illaa holasay pana laanka hxafasenu kaardhdhdhe huusundhiisi illaa holas.
- Dhelle karre huusundhi qaleema thunku illena qhootanne pana dhihakkidhdhe dhiheesi kolladhe xeere takkassaasa kodha.

KOLLO **Aaghe Qeepawhatte Paasaro Huusundhi**

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Pilaanneesikka kolladhe, lelleehame mothoratteesi kolladhe, arno paasaro qalleeteesi kolladhe
XEERE	Tak'ka 15 – 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Dhelle qhorratte kitteema qakkadhenu pana shikkaare noosi xayto ghari.
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	olho a eemadhi
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Pudhune mi'aadhe takkummana a sheeghti payni assaappidhdhe pilanneeteesi mulo mulottay xulsadhe ye alkasnekka, Pana hussa nakayho, (Hisikka qhawtho). Dhelle apayni pilaanne qaleema ye illaa ghare payni, pilaanne kolladheesi (ho waadha/lunthuqgha, ho sikaapa/mahxna'a, haqqila/hakkata, ho thora/ shalala, ho hxasoodha/ho nyarraha.....). kolladhe olho xeesa kodhdhi alkasn. Assaapussa xawthamiisi dhiktisenu pana arnoosi k'aark'k'arenu kodhmidhdhi kodhdhenu xeere akkadh...

KOLLINSADHE

- Mi'aye pishkkottay shikkaare ye alkasikki a sheeghte payni, Hantukka xarghge huusundhittay hu wo'eesi kodhdhe alkasnanki. Dhelle arasso takkassa pana dhammaasi thunku kodhe alkasnenu dhiktis. lelleehame pishkkito dhelle takkummana pana kaanooma saama thunku k'alpe laaghanenu kodh.
- Dhelle pudhune dhammanna aaghe pashito pana k'aalathadhdhe kodhmitottay paasariine huusundhi qhac'oomaasi thunku uumminenu falqhe alkasnanki. Assaappo pilaanneete qalexule payni, pilaanneesi nakitta xulleesenu falqhe alkasnanki. Taaki payni, lighe qharro kolladheesi naa xulleese alkasnanki.

ACHCHANTIINE

- Dhelle noosi paasaro tookko qhamu qallinenu qalli, Pana pareema qpaqhqhase isundhe gheeqasa. Pilaanne qale paasaro tookko anna nappapanni. Taaki ho waadha pana ho lunthuqgha, ho sikaapa pana mahxna'a, ho dhikita pana madhdhaarkko,. pilaannadhdhe takkummana pana kaanoomaasi thunku kodhdhessa dhelle noosi arasa
- "Xeere nappapadhattena k'aale "piik" iyyaasi thunku apaqhqhasankinna pukkaqe thaahundhiisi likki alkasanti miinta takkassattay thunku akkontekki awoo'i. Dhelle hi alkasneesi qhawho dhamma kodhdhenu thunku kollannenu faroote nu tex.
- Dhelle qaleema ho dhamma pana ho takkassa kodhdhenu lelleehettay paasarussa hakalaasi nappapadha. "Xeere tookkatte, xayto kittattatte pasho dhamma qagha. Xaytussa pashitona aynathadhdhe aagheete pile pile qaaka. Ho waadha pana lunthuqgha, ho dhamma pana takkassa, Hokoro qale xula pana ho ghaapa. Eemma kapay aaghe muloote hu aaghe tayadhe tipatte takkassanna. Tipattissa the qhac'a qhooti kodhdhiti maallay aaghe thara thara quke isundhe gheeqasa. Paayyootatte, dhonkiththe dhammay Maammaye pana dhonkadhdhe izzex takkummana karo tipattatte achchenki. Laankana oollo dhaqqamma lo'ossi dhamma pulthakko huusu qaleema qandhe takkassa qukeni achchenki. Dhikkattatte, ooshitte takkassa pana lukkalakko qadhe takkassa takkassa qukenuki achchenki. Xaytossi pashito saama koro qhooti wo'i.
- Dhelle qaleema kodhmidhdeesi athu kodhunna paasarito nahol. Lelleehesi thunku hela thaaye alkasnenu k'aalathadhdhe tooma eemme gheeqasiisi nu tex.

KOLLO

Aaghitte xarghghito

		ALKASTTE
GHAPAYYO	aaghe	 Nappape pa tooxe pako heenna waaeshshinkito
ALAAMA	Arnanneesi uummenu xarghge huusundhiisi tak'k'amadhe, Karre huusundhi qaleema qhoottadhdhe	
XEERE	Tak'ka 15 – 20	
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle 20	
XAYTO	Dhelle qakkannapa aaghe xarghgeete uummenu xayto haqisatte. Qawni thuusu yaaki pudhune 4 haka hxupin saasa. .	
POOLETTAY	Dhelle t'arbhheesaama thunku qakkannenu kodhas, isundhe patta taaki pudhune salax kitteema, haqisenu xayto hxafna sheeghenki.	
MAAHXHXADHDHE	Wark'k'atheesi "mi'aye qagha mulonuppa kiriththo arnadhheete (Si'ile taaki si'ile) it't'oose.	
SILME	olho a eemadhi	

THAAYAMMIINE

- Dhiktise Payne Lelleehami olho uummammi kodhdhi alkasna. Dhelle si'ile huusundhiisi dhihakooma padhaawettay xeere thunku teexneppa kodhmo huusundhittay he arama kodhdhi alkasnanki.
- Xeere teexami payni, dhelle kodhmo arnanneete huusundhiisi karre huusndhi qaleema thunku illena qhoottadhdhineppa qhoota xarghge aagheete kaa'itha isundhe dhiktis. Dhelle kodhmo arnanneete karre huusndhinaaai eemmankinna dhukoollawhe thunku kodhdhinenu dhiktis.

KOLLINSADHE

- Pudhune dhamma dhelleete pana xayto ho qhac'a payni, dhelle tookke tookke liqqakooma kodhdhettay he hxasoodha kodhdhi alkasnanki. Isundhe liqqakooma kodhdhe payni, liqqakko ho kodhdhe noosi isundhe rakkisna thunku qaghiisa upadh.
- Pudhune dhamma dhelleete ashsheeghti payni, dhelleesi pudhuneema xawwaddhettay holu Maahxhxadhdheesi illena laaghadhe qhooti alkasne maallay rafisatte xulsadheesi alkasnanki. .
- Lelleehamiisi hu wo'e kulaqqitti oodhdhasenu marat'adhe alkasnanki. Dhelle k'aark'k'arssa dhemma gheeqaasasikki qagha payni xarghge huusundhiisi kitteema patta thunku xarghghoosi wark'k'athatte inthoosettay nakala achche alkasnanki. Taaki pukkaqatte thunku ille k'ak'aark'arrenu dhikitsettay achchanko gheeete kitteema achchase alkasnanki.
- Dhelle takkumma taaki dhelle olo kodhdhaki sheeghti payni, xarghge huusundhi kala thunku achchineppa xarghgeesi aaghitakko wo'e kula (Yaxaarakka kodhdhe alkasna) thunku oohnenu kollise gheeqasa

ACHCHANTIINE

- Dhelle qawni thusundhi thunku kodhdhine taaki pudhune 4 haka hxupin saasa thunku kodhdhineppa kifile kaa'itha (Xaytooma kodhdhamettay) gharis. Dhelle muloote hoosi thunku hi'eesi upadh.
- Dhellenu xarghge hiusundhi gheeqenu hi'aasppa xarghge huusundhiisi karo aagheete thunku oohe alkasnenu nu qalli.
- Ehxhxe pana mink'aareesi gothakko dhamma kula, dhelleesi may'titte kaleema padhaawettay hi'aas.
- Dhelle aaghe xarghghito huusundhiisi thunku uumminenu kodhas (Husi Qaghitte wo'e kodhdhe alkasnay!) Dhihe xarghgeeteesi tak'k'amadhettay qhamu wo'e kula he uumma thunku kodhdhinenki isundhe dhiktis
- Kifilatte kittatte lallaaghattay a qaghanna dhelle aaghe huusundhi hoolo malaqqitti thunku sheeghessa thunku dhihnenu kaasqadh. Xarghge huusundhittay Dhihe alkasnankii?

Ille Lighnidhdhe pana Ille dhappinko

KOLLO

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	aagheesi illena ukkume pana illaa taysise: k'aalathadhdhe aagheeteesikka eeme
XEERE	Tak'ka- 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle-25
XAYTO	Dhelle qhorrate kitteema qakkadhenu pana shikkaare noosi xayto ghari.
POOLETTAY	Qhorrate dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADH DHE	Kollinkadhdhe inthawenna kittatte si'ile kaardhadhdheete k'aalathadhdhe atho uummitina
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

Nappape pa tooxe

pako

q

THAAYAMMIINE

- Illena ikkaashe pana ikkaashettay, he gharra kulakki qagha payni lakkintaane ye ille ligheesi hi'aas. Dhelle apayni onke pulettay illena ikkaasheesi hxasottay yekodhonki payni, hussa nakayho, dhelleete kittatte thoorriisi dhiktisenu k'aalathadhdhe xayni qharra'itha annu arastiisi naa xulleese alkasamnay.

KOLLINSADHE

- aagheesi illena ikkaashe pana ikkaashettay gharkko nu qhaalladha payni waadhattay dhelle kaanooma hi'aastiisi pudhune salaxssa qhootettay kaardhdheesi pushunissa mulonu qhootettay xikkoosi sikaapoose alkasnay. Dhellessi pudhunatte kittatte kaardhadhdhe aagheete sheegheesi laaghghatte pudhunettay illena laaghannenu isundhe dhiktis. aaghitakko mala ligha kodhdhe thunku wo'essa pana moonu thunku kodhdhiisa ikkaashenu mo'o kodhdhe aawootiisa thunku laaghannenu kodhas. Padhaawwuusi marat'adhe payni dhelle assaappo karre huusundhi naasi thunku kaanasnenu kodh.
  - Lighnonu mi'aye tookko "Haqqe qhooti wo'i maallay oollo kodhdheete kaanta Qaghitte thunku kodhdhininu a marat'adha. Emma kapay harito kaanta oollo kodhdheesikka marat'adhi. Moonu payni liqqakkoosi qhamo oollito here qhoota wo'i maallay.
- "Mi'aadhe illena ikkaashe pana ikkaashatte kittatte rakko naa hxafi payni k'aardhadhdhe marat'adhe pana ikkaasheesi athu kaasqadhunna qharra'itha qhootanniine aagheete pana k'aalathadhdhe arassitoosi assaappottay hi'aase olho tak'k'ama kodhdhi alkasna.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holasa. Si'ile aagheeteesikka dhikko k'aalathadhdheeteesi isundhe qaleema eemma. Dhelleesi thuusundhittay thunku kodhdhinenu taaki aagheesi thunku kodhdhinenu isundhe kaasqadh.
- Kaardhadhdhe muloosi miinna miinnaye thaahuna kata xawwadh. Kaardhadhdhissa lakki (Lighnonu: Lulkalakkopa oollo) hasa qhamunku marat'annenu dhelle lakkiisi hasa hela kaasqadh.

Dhelle aaghinna kittatte k'alpe ille ligha pana pilaanneesikka thunku gheeqnenu kaasqadh. Dhelle illaa ukkumana kaasqinkadhdhi xayna kalaasi kaasqadhe alkasannay.

A. Nakkarrine qaghinna ille ligham pilee pilee?
 Bh. Malakaqqinko qaghinna illekulaqqumim pilee pilee?
 C'. Aaghitakko qagha mulo luhte me'iki sheeghii siito sheeghaa?
 Dh. Aaghi mu payame?
- Dhelle tookke tookke malseesi teexe tupettay, aaghe illaa ukkunneesi ooheppa nahohole.

KOLLO **Dhonke -Lukkalakko**

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Apaqhqhassetay alksunko pana alkaste mothoratte kaasanna kittatte o'ohenu alkaste thusundhiisi tak'k'amadh
XEERE	Tak'ka- 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Dhelle qhorratte kitteema thunku qakkannenu pana seetto kifilatte kittatte xayto herenu xafna.
POOLETTAY	Dhelleesi qhorratte kitteema qakkatheesettay olo illena kaalla pullunna.
MAXHXHADHE	olho a eemadhi
SILME	olho a eemadhi

AKASTTE

Nappape pa

pako

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Dhelle xikkussaasi eemho huusundhiisi kodhmo tookko (Apaqhqhase) karo nakaleema (Ukkunko qhorratte kapa'itha) oohenukki tak'k'amannenu.
- Dhelle xeeri herenna thunku tiqthe konnenu nu arasa. xayto k'upami kitta'itha here dhikitnay maallay xikkoosi tiqthettay xikkadhe gheeqaasa.

KOLLINSADHE

- Pudhune dhelle dhammana sheeghte payni kifileesi pudhuneesi lakkiisa qhoote alksannu hussa maallay dhelle kodhmo kodhe wo'a qagha payni faroote nu texpa xikko kodhdheesi laanka thunku xikkannenu kodhasay.
- Kifilatte kaalla dhelle qaghana mi'aye tookko xikkoosi xikkadhe ye alkasu payni mi'ayissa thunku yaxa dhonke kodhdhiisa pana thunku yaxa lukkalakko kodhdhiisa thunku arasnenu hayo nu teexettay k'aark'k'are alksanay. Mi'ayissa ehxhxe huusuusi thunku t'iibhbhininupa "lukkanakko"payenu haki marat'anni saasa "dhonke.....dhonke.....dhonke...." thunku papayninu dhiktis. Ehxhxe t'iibhbhattay kodhmussaasi thunku hasa konnenu kodhase alksamnay.
- Xaytu dhelle na hernne ye hxafni payni xikkuusi kanqe shoqhetay xikkadhe alksannu. Dhelle qhorratte kitteema thunku qakkannenu pana xarghge huusundhiisi karo lakkissattay thunku lihsannenu dhiktis. Xarkhko pixxatte huusundhi mi'aye nakaanta qaghana xarghgo huusuna qharito kodhdhe gheeqaasa. Xarghgo miskkitto huusundhina kalay kodhdhe alksana. Dhelle xarghgo miskkitto huusundhiisi pulthawhe huusundhi kifilattena karo miskkittotay kanqe shoqhetay qhorratte kapa'itha kanqe shqhe. "lukkanakko" payenu athu marat'adhunna "dhonke..... Dhonke.... Dhonke...." papayettay hasa kodhanna dhelle xarghge huusundhiisi pulthawhe huusundhi kanqe shoqhe gheeqaasa pana oli qhorratte kapa'itha kodhdhe gheeqaasa. Lukkalakkoosi qallankinna, mi'aye kanqe na akkana xarghgo huusuusi pulthawhe qharra'itha lihsadhe gheeqaasa. Xarghgo huusundhi na shoqhadhi payni, qhorratte seetottay qakkadhe isundhe gheeqaasa. Karre huusundhi xarghge dhapne payni karre huusundhi tookke lihsannu.

ACHCHANTIINE

- Dhelle muloote liqqakkito qhorratessi k'upamti kitteema thunku qakkannenu kodhas (Rakkidhdhe male).
- Aaghe pashito hinkaa? Mu ine konnenkii? Malsadhde mi'aadheete tayadhenu waawte tex, Hatupettay hasa paye "He pashito qaaka aaghe pashito. Koro aaghiisi pankathadha. Dhishtokka ine k'aark'k'aranki Pana ukaaxe, orxe pana shiinankosikka naa padhaawettay yi'o mala xeesa ine teexne" payi.
- Qhawho piyyatte qagha mulo "Dhonke" thunku kodhdhiisi dhelle noosi xulisa. Dhelle mulooteesi qhamo dhonkatte "kokko" payepa kaasqadhettay dhoke kulaasi ikkito teexettay eemenu xeere akkadhe gheeqaasa. Mi'aye takkassa kodhenu nu qalli. Mi'ayissakka lukkalakko. Mi'aadhe qhamo lukkalatte "Kap Kap" payenu kaasqadhettay farooteesi tak'k'amadhettay marat'adhe alksannu.
- Lukkalakko qhorratte seetottay thunku lallaaghamsapa qhawho mulonu "Dhonke" payettay qhawho mulonu pukqaq shoqhe kulattay nu xulis. Hatupettay lukkalakko qhamu wo'i kula qhawho tookko hibhanna kuppaaq ghadhettay "Lukkanakko" paya.
- Lukkalakko shoqshoqhadhdhettay pana "Lukkanakko" mi'aye hasa paytiisi haqisettay qhorratte kapa'itha qghoghorettay kohxase theemme gheeqaasa. Alaama lukkalakkito mi'ayissa ghora waadhe dhammattay herenu pana bhat'e yekodhunna qharra'itha xayto huusundhiisa qakkadhe. (Thaayammo: Laaghgha paayootattena xikkoosi hi'aasenu lukkalakko kodhdhe alksannu.)
- Lukkalakko reehhammi olonu kodhdhunna qharra'itha qakkadhakooma qakkadho payni, dhonki kodhdhinenki pana mi'aye tookkokka lukkalakko qhawthitto kodhdhina pana Laaghgha qhawthitteesi paayini. Lukkalakko reehho anu teexi payni laaghgamte pilattatte lukkalakko kodhdhineppa oladhonki.
- Lallaaghe yaxakki lukkalakko. Mi'aye tookko laaghghamte laanka tupettay reehho olonu kodhu payni.

KOLLO Hathapatto Awrukkeete Dhihe

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Dhiheesi kolladhe
XEERE	Tak'ka-15 - 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	aaghessi hxupinna dhihakkoosi xafasenu hxayto alkastesna dhelle salax (qila) dhihakko to'on to'oninna kittatte illaa holase alkasna.
POOLETTAY	Dhihakkidhdhe aaghe kifile kapa'itha kodhdheesi hxafase pana dhelle muloosi dhihakkito kittatte illaa holase.
MAAHXHXADHD HE	Xawthamiine agheete hxupin kaanoomaasi uumme (Lighnonu: Qaghitte, hupitte, 'oonoqhakko, oollo, haro) aaghitakkoosi kifileema qhootepa kaarrannitteesi haqiseppa kifiladhdhe muloosi dhihakkidhdheesi tooxe (Si'ilissa hakalay qaghaasi eemme) ghirro pana Maahxhxadhdheesi dhihe.
SILME	olho a eemadhi

- Mi'aadhe pukqaqe thuusundhikka payni pileesikka ye kotta'onkinna nakayhottay thunku hathapnenu ghirro/olho dhihe he takkassa thunku kodhdhinenu are. Maahxhxadhdhiisi xeere ak'urina dhelle thunku tiqthe konnenu thaayis.

THAAYAMMIINE

- Dhelle alkaste dhiheeteesi thunku kollannenu kodhmu thunku kodhdhiisa na thaayis. Pukkaqatte ille hehele kodhe isundhe gheeqa. Dhelle alkaste kollashatyeesi thunku kollannenu xeere akkadhetay waawte teexettay nathaayis. Eemma kapay pulthakko huusundhi kaasqadha payni iso k'aark'k'are alkasnanki.

KOLLINSADHE

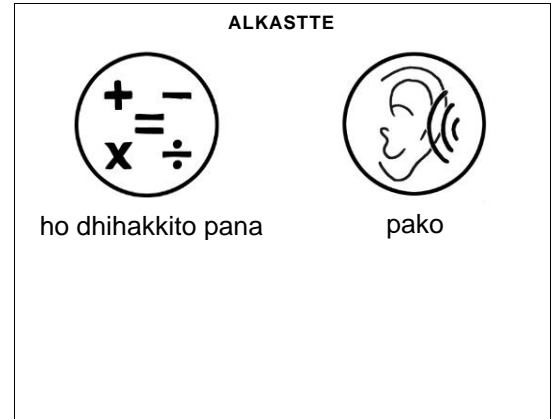
- Dhihe alkase dhelleeteesa kodhetay dhelle dhihakkidhdhe pile pile dhiheesi dhihakko xathame aagheete ghadadhaasi Haka dhelle hxupin sheeghti payni uummealkasamny. Isundheesi honu xulaasi arasa.

ACHCHANTIINE

- Dhihakkidhdhe aagheete uummeesi kifileema hxafase. Dhelleesi pudhunettay qhooteppa kaarrannadhdhe qawni qawniisa thunku hxafasnenu isundhe kodh.
- Pudhune qagha mulonu ghirro tex taaki Maahxhxadhdheesi dhihnanki.
- Dhelle dhihakko si'ile aagheeteesa tharattay ghirro thunku hathapnenu dhiktis. Dhelle ghirro huusundhi xayto naa hxafiisi makaxkko dhihakkitoosi ikkito lihasettay qalle isundhe gheeqa. Hatupettay ha'ithaaikka dhihe.
- Dhelle dhihakko xikkitoosi hoqhqhashe tupettay to'on to'oni aaghitakkussa si'ilissana qagha dhuqe tootte thunku qallinenu dhiktis. Pudhunissa kifile kala a dhikkisiisi pile he dhihakko hoqhqhashana dhihakko aagheete qagha payni pudhunissa dhihakko aagheeteesi hoqhqhashe payni dhelle dhihakko aagheeteesi oohenu alkasnanki.

KOLLO Lo'o thunku mala afuut'i

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Yi'o haani xankannu thunku okayiisa ara: k'aalathadhhe aagheeteesikka kolladhhe, dhiheesi kolladhhe
XEERE	Tak'ka - 25 -30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema qakkadhenu xayto xaina. Nakaleemakka yakammo hxooteesi ghoorenu \ xayto xafna.
POOLETTAY	Dhelle qhorratte kitteema, Hatupettay yakammo hxooteenu pudhune lakki haka izzexssa gharis
MAAHXHXADHD HE	Yakammo hxootee hxupi haka hudhdhan saasa (Kifilatte kittatte naqno dhelle qaghana kodhdhattay) sahnadhhe kolo'oma hxupi haka hudhdhan saasa dhelle noosi yakammottay "shurashe"
SILME	olho a eemadhi

THAAYAMMIINE

- Kollinko qharra'itha kuwanthadhhe hxooteesi qandhattay hoqqhash. Dhelle noosi haki teexne saasa qharo ghoththe haahu naasi dhothhadhe hxure
- Lelleehami qandhe mulo qale ho illaa lahaawi kodhdi alkasna. Dhelle sahne kolo'ay na shoxomne athu sheeghti payni, sahnadhheesi tak'k'amadhe, lelleehameasi manneete seettito kodhattay taaki laastikke xawwadhe.
- Lo'o shurashe yi'o tayadhenu olho gheeqasa qhooti kodhdhiisa dhelleete na thaayis. Kodhmunna kittatte qeepinko takkassa gheege alkana. Moonu payti homoro hxaseesa kodhdhe alkasna. Emma kapay lo'idhdhe shurashe kaa'itha pana yi'o haani xaytunnu okayiisi xulsadhenu arno tak'k'amma xulsadhe isundhe gheeqasa.

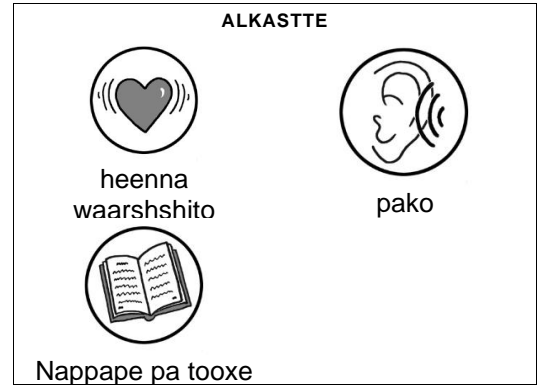
KOLLINSADHE

- Dhelle alkastte dhikitakki sheeghe payni, shurana thunku dhihennu dhiktuspa kuwaante ye patunna qharra'itha orxxe malaqqiti thunku tayadhe gheeqastiisa eeeme. Dhelle dhihe ye allasonki payni dhihakko dhamma (Lighnonu: hxupin) dhihame alkasnanki. Hatupettay laankapaayye pana kuwaante haki achchinti hiniqqitte kodhdhi saasa kodhdha.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holasa. Kaasqadh: "aaghe pashito yi'o mala ligha thunku antayanniisa yaxa ye qallinee? Ukaaxe zankannukki okayenkii? Qhoota orxeete naanaa? Malsadhhe mi'aadheetenu waawte texe.
- Dhille qaleema aaghe hinka orxxe ine teexaasa illena laaghadha. (Qeemme Pana takes orxxeesi kodhdhankii? Eepa orxxe an qukni onke ghulattay lo'idhdheete). Orxxe lo'ito qadhmeete thunku okayessa nu qalli. Awwo'anku payni lo'oosi wark'k'atheema si'ile dhamma haqisettay alkasamnay.
- Qadhme lo'idhdheete shurettay orxxe thunku tayannessa mi'aadhe noosi qalli. Mi'aadhe noosi lo'idhdheesi thunku mala afuut'iisi kodhmoxeesa kula akkadhattay kodha, Pana hoqale thunku kollannenukka dhiktis. (Ghothakko dhamma pana ghothakko tukkaasa qhorratte kodhdhe gheeqasa hatupettay illeemate ghapamnenki. Ghoththe huusundhi haqhe "Lokkottay" haka illaa lahxni saasa nakala achche isundhe gheeqasa. Ghoththe huusundhiisi karo thubhattatte.
- Dhelleesi pudhune lakki haka izzexssa kuwanthettay pana sahne kolo'aasi karo orxeete gharis. Appukeessuyti tupettay ghoththeesi dhelle to'on to'oni kuwaantheesi qadhdhadhe gheeqasa (Jamitto pudhune pilattatte ghapadha payni) Hatupettay qhawho pudhune thuusundhina qagha noosi saarppise. Pudhunissa kuwaantheesi shoxe haki dhikkisinti saasa to'onnyay orxxe kula laaghame gheeqasa. Dhelle kuwaantheesi kodhdhdha payni thunku dhihennu dhiktis.

KOLLO	Anna qale gharra (ee), anu na qale gharri (aay)
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	C'ikadhe pana c'ikno hxureesi arase
XEERE	Tak'ka- 20 - 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle 20
XAYTO	Xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHD HE	Ik'idhe kollinkito hakanna kittatte arassiine tooxame pana olhidhdhe meeghame
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Dhelle arassiine nappapadheesi xulsannanki taaki yena qale gharre payneppa issi kaasqadhana malsadhdeesi pirittaane gharssamittay kodhdhas. Kifile thaahuusi heenna wo'ikitoosi thunku tayannenu isundhe k'aark'arra. Kollinkadhdi pana kollinko karo miinta'ithanu qhamu gheeqaatiisa oohe alkasnanki.
- Dhelle ghare pana iisheesi arasana, assaappidhdhe karre huusndhinaasi thunku kaanasnenu na thaayis. Assaappidhdhe haqe thunku aagheesa kaasanna olho qawni ine reehha

KOLLINSADHE

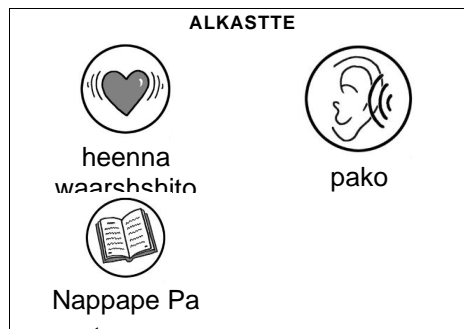
- Dhelle alkaste lelleeytay isundhe gheeqasti qagha payni kaarrannitte qhorratte ye armariisi (kaarranniteesi theppettay) kodhe alkasnanki. Dhelle ille kapeema thunku shikkaarrennu kodhas. Kaarrannitte karo tookkooma eemadhaasi kodhdhe. K'anpayettay ho qale ghare payni kaarranniteesi qhut'napa karo haase toote kula dhelle pulthawhe pile qaleema ehxhettay thunku ille taynenu kodhas. (Emma kapay ye qallannekka) Arassussa qagha kaasanna paayootatte dhelle kaarrannitte ille lighassaama thunku laaghannenu kodhas. Emma ehxheete gheeqasa payni xeere hibhanna (Koro rakkisnay) arno waarshshinkito.
- Puhune dhelle dhammana ashsheeghti payni, kifile illay huni illena qhoottadonkinna qharra'itha pudhunettay taaki lakki lakki thunku kodhdhineppa laaghadonkinnu kodhas.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. Napay: "Kuyyu ille xuleete pana ille xule dhapeete kaa'itha an kollannaani. We paye awooni payni kitte thanina kittatte ille xule ine dhakaanna. Anu naqale gharri paye woone payti kitte thanina ho ine dhakaanna ille xule dhape."
  - "Olho awooneesi dhelle pilenu tooma qalle gheeqasay. Ille xule taaki ille xule dhape (ee pana hasa qandhi payyo) olho anc'ikanni pana ho ine c'ikanniisi thunku arneeninnu ine k'aark'arra."
  - "Arassiini xayna kala qaghaasi nappapadh, kuyyankooma "xarghhe haahu haqis...." Payannu paayatti aarasso qagha mulo tupettay shikkaarripa dhelle pilaanne qaleema thunku mala ille lighessa taaki ille dhappeesi thunku eemnnenu kaasqadh.
    - . Koro pile qale qalladhe c'ikannenki
    - . Dhishtidhdhe pana ibhbheesi c'iannanki
    - Ghinta kata xikkadhe c'ikannenki
    - Xeere pi'aathatte c'ikannanki Pulthawheesi k'aark'k'are c'ikannenki
    - Pulthawhe qhawtho kodhanneki
    - Dhiiththo c'ikannanki
  - Dhelle olho tookkooma ille xule taaki ille hule alkasnakka payti, assaappo qagha mulo thunku xorththo sheeghiisi arindha.
  - Arassiine ille xule pana yena ille xulonkiisi nappapadhe tupettay hisi xayna kalay qaghaasi dhellenu nappap. To'on to'oni tupettay rakkussaasi thunku mala ishighiisi kaasqadh.
1. Dhonke pana oollo haase tipattattenu karo tookkooma achche wo'enki. Dhonkekka qandhe saapa'itha achceesikki wooti. Oollokka tipattissa kapa'itha achche wo'i. Rakkuusi mala ishighe alkasni?
  2. Aturritte dhiiththo wooti eemma kapay lo'o dhiiththo ye c'ikadhi moonu payti ise maghayteemi kammatti. Rakkuusi mala ishighe alkasni?

KOLLO Aaghe Ille Ligha Pana Pile Pile

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi thunku qallinenu eema, Qhoota qaako aagheete pana olhu yi'eesei ara, illena ukkume pana illena ikkaashe
XEERE	Tak'ka-25 -30 Haka dhelle -20
XAYTO	xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHDH E	Kollinkadhde inthawenna kittatte kaardhadhdhe si'ile k'aalathadhde aagheetena.
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Dhelle ille lighe pana ille dhappe aagheeteesi illena laaghadhana, inekka mala ille lighe pana ille dhappeesikka nakitteema arase alkananki. Olho qawni ine kodha pana ho ankaanasnaani husi. Olho inena kaanta reehammaasi dhaxhxe ye ine gheeqasti.
- Xawthammo huusundhiisi xeere reehenna, dhelle assaappo pile pile sheeghe alkananki. Aaghe onkadhdhe pile pilettay mala xawwadhe alkanne pana malse tootte kutay malse thunku qaghtiisa hela thaay. .

KOLLINSADHE

- Dhelle takkumma sheeghti payni, lelleehame xawwadhdhito Hokoro rakkisa kodhdhe alkanne. Hisiisikka tiqthettay pana achchantottay kodhe alkannanki. Emma kapay xawthammiine qhac'oomaasi marat'adhe alkannanki. Lighnonu ghodhdhadhdhe qaakito (qandhe pana kappe) qalladhe patta marat'e. Holu achchankussaasi annu hi'aasanna si'ile kaardhdhe lighattay pana dhelle aaghitakkussaasi thunku lighnenu kodhase olho tak'k'amma. (Liqqakkito qaghana atho qhamo oollito kula qashkko mala soora ayyiiti. Ahheray. Akkankaladhay.
- Dhelle haahundhi aaghe manneete pana yiithoosi qharra'itha are payni pudhunettay qhoqhqhootepa xawthammo huusundhiisi thunku kodhdhinenu Aagheesi pudhunadhde huusundhi qale onke payettay thunku rehnenu kodhase alkanay

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. Si'ile aaghadhdheete dhiho k'aalathadhdeesi isundhe qale eemindha. Kaardhdheesi athunnu hi'aasanna k'aaleesi pakottay thunku qalline kodhas. Dhelle aaghitakkoosi thunku qallinenu kaasqadh. Ha tupettay si'ileesikka nu hi'aasay.
- Dhelle thunku mo'o hela thaaynenu kaasqadhattay aaghe to'on to'onna ille laaghadha. Kasqinkadhde kaasqadhe wooti "Aaghitakkussa t'ihiladhdepa luhhe sheeghii? Kaso, kiilidhdhe, hoolo sheeghii?"
- Aagheesi dhelle qaleema eemte tupettay qhoota aaghitakkussa a marraja qhawthitto lihasa - Aaghitakkussa xaytunna qaaki (kollatte kittatte, haxawnito/ kappe k'apa, kaarettay.....) Pana aaghitakkussa yi'enu hu c'ikadhi (Sakanko taaki kaare)
- Xawthammo k'aalathadhdeeteesi si'ilettay qhorratte kitteema miinta'itha pana si'ile lakkiisi he kodhmo kodha lakkiisi thunku oohnenu jodhas.
- Dhelle aaghinna kittatte k'alpadhdhe aagheete ille lighay pana ye ille ligheesi thunku gheeennu dhiktis. Kollinkadhde xayti qharra'itha k'aalathadhde qawni kollatteesi, holu aaghe olhu yi'e pana qhoota k'aalathadhde qhawtho qaakito kaa'itha thunku tak'k'amannenu dhiktis.

Nakaleemakka dhelle xawthammo huusundhi kitta aagheesi illaa holasnenu kaasqadh:

- A. Aaghe kaanooma
 Bh. Aaghe takkumma
 C'. Aaghe qandheete kittatte qaaka
 Ch. Aaghe luhutte salaxtay oghadha (Dhihe alkananki)
 Dh. Aaghe haqqe alkasa
 E. Aaghe aaghe manneete kodhdhe alkanne

- Dhelle xawthammo huusundhina kittatte aaghisqa qaghaasi pudhunettay thunku illaa holasnenu dhiktise. Xeere qagha payni xawthamiine pileesikka naa theemma.

KOLLO Aaghe Xankanni Aaghe?

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	xayto aaghe na aagheesi arasindha.
XEERE	Tak'ka- 25 -30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle 20
XAYTO	Manne qaakito izzex (t'arbeesadhdheemman taaki liqqakkooma) pilenu xayto ghara pana nakapa'tha dhelle si'ile haqisenu taaki haqisenu.
POOLETTAY	Dhelle qhorratte qaghaasa paayyi. Hatupettay pudhunadhdhattay pana wark'k'athadhdhe kodhdhe qaakitoosi thunku lallaaghamnenu kodhas. (Isyndhissa mulona maahxhadhdhe arnito ghadhe)
MAAHXHADHDHE	Manne qaakito xeesoosettay wark'k'athadhdhe izzex kaanoomaasi kodhdhe 1. Qandhe kitteema 2. Moonthito (k'anne) qe kittatte (urraathatte pana kaareete.. 3. piyye k'arttaxxassa. Kiriththo arnito (si'ile taaki si'ile) it't'oose
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

Nappape pa tooxe

pako

- THAAYAMMIINE**
- Dhelle xeeri nappapenna, Pudhune qagha muloosi eemme haahuusi arapa dhelle aaghe hinkaasi thunku haqisessa na kaasqadh. Xulsadhe thuusundhiisi arenu manne qaakitona kittatte olhidhdhe qaghaasi ilena laaghadha. Qhoota wo'ikito kaa'itha qalle husi xeere xeesaye. "Qaghissa dhinenu mo isundhe gheeqasaa?" payepa kaasqadhe alkasnanki.
  - Dhelle isundhe qale dhikkise tupettay, xaytidhdhe qaakitoosi qhamo zeesoosatte kula kodhe alkasnanki.
- KOLLINSADHE**
- Dhelle dhammakki sheeghti payni, dhelle xeeri haqisenna pudhunadhdhe takkummaasi thunku qakkannenu manne qaakito tookkate kutay kodhdhenu tak'k'eemme alkasna.
  - Si'iladhdheete kittatte pishkkottay lallaaghe ye alkasi payni manne qaakitoosi mi'ayissa kula okaasepa iso xaytu qakkadhina kodhmo pudhunatte thunku kodhannanu kodhas. Kifile thaani the gharay pana the kaasay ghadatti thunku kodhdhinenu kodhas.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. aaghe thunku mo'o yi'e pana xankanna thunku qaakessa ghadatte kollinko qharra'ithana eemmindha.
- Dhelleesi kaasqadh, "Aaghe malalighakki taaghaa? Aaghe hinkakki haqqe alkasaa? aaghe piyyatte qaaka hinkaa? Dhelle thunku malse teexnenu waawte tex.
- Nakaleemakka dhelleesi pudhune izzexssa qhootapa pudhune qagha kaasaasi wark'k'athe qaakito kula erak.Dhelle qaakunna kittatte aaghitakkussa kollinkitoosi thunku haqisne kodhas. Dhelle tak'ik'a hxupin dhelle thunku haqisnenu waawte teexti payni xayto qaakito kittatte thunku haqisneppa lallaaghonkinnu kodhas.
- Dhelle si'ileesi dhikkise tupettay thunku lallaaghamnenu isundhe kodhaspa pulthawhe huusundhi thunku mala hoqhqiisa eemmenu qaako qagha kaqasaaasi eemma.

KOLLO Ikkittussaasi Ghapadh

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	ikkittaane taptaappatteesi kolladhe, lalleehame mothoratteesi ikkitto qaleema illena ukkuma (kodhmo dhamma)
XEERE	Tak'ka-20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Dhelleesi olho isundhe arasa lalleehame hinkakka payni kodhenu xayto xafna thunku sheeghnenu qhorratte kitteema nu gharis.
MAAHXHXADHD HE	Xeere takkassa kitteema mat'aafa mi'aadheetena karoosi nappapenu taaki kodhmunnu ikkitto lihasettay inthawtenu lighno tooxamiisi eemma.
SILME	olho a eemadhi

- THAAYAMMIINE**
- Mi'ayissa ikkitto ille lighasi kirithonu, dhelle k'aalathadhde qaleema thunku ille lighneesi kaasqadh. Emma kapay kodhmu alkastte kolladhampawhatteesi ghohisenu kollinkadhde kiriththo sheeghaasi thunku zawthanne kodhas.
  - Lalleehami ho uuma koro hxaseesa kodhdhe alkasna, kapay ho dhikita. Paasaro qaghaasi ikkitto lihasettay athu nappapunna qharra'itha illaa ghapsise.

- KOLLINSADHE**
- Ikkittaane qallidhdheete dhelle noosi ye arame payni, lalleehame ille lighaasi k'aalathadhde aagheetettay taaki ikkittottay dhikkise alkasamnay. Lighnonu: Paasaro qhoota dhonkaththe pana oollito paasaro takkassa tooxe alkasna. Dhelle k'aalissay "dhonke"iyyaasi apaqhe tupettay lalleehame kodhe isundhe gheeqasa. K'aalissay "oollo" payaasi apaqhe tupettay lalleehame pilakko konnenki.

ACHCHANTIINE

- Dhelle ikkitto qalliti haattay arre kulaasi marat'adhe.
- Dhelle qakkadhaane huusndhinu Lalleehami kodhneesi arasindha (sindhe huusundhi ghapadha, shikkaare, Xarghho miskittoosi lalleehise.....
- . Paasaroosi ikkitto lihasettay nappap. Piritti yaaxaray mat'aafana kittatte olho anna tayti taaki hu atho gharisti olo k'allaale kodhe alkasna
- Dhelle ikkittoosi apaqhqhasankinna qhamu alkasamti kula laanka apaqhqhasenu gharssame. Paasaro nappapenu xeere dhamma akke hxure. Achchantu miinteema k'allaale kodhenu ikkittooma hxaso kodhe gheeqasa.
- . Paasaro ille laghaasi xeere 2-3 saasa nahoholindha. Xeere haqhakki qagha payni, kodhmuusi ikkittossi qallito saarppiisi kodhe. Qallo 'si' noosi kaarrannitte paasaro tookkito. Lighnonu: " Saami ghojne pulthawhe yi'e c'ikatti. Emma kapay pulthawhe Saami waawte olonu teexunna ghojne kereqana uumikoromiireesi

KOLLO Shudhammo Aagheete

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Arasso qhaalitampakkito arno k'alpe aagheetena hi'aase, karre huusundhi qale kodhdhe
XEERE	Tak'ka-30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema qakkatheesenu xayto hxafna. Nakaleemakka shudhammoosi haqisenu taaki xayto haqisatte.
POOLETTAY	Shudhammo kodhdhenu dhelle qawni thuusundhi taaki pudhunettay t'arbheesaama thunku qakkannenu kodhas.
MAAHXHXADH DHE	Pana kiriththo arnito (si'ile taaki si'ile) it't'ooseesi kollinko saarpina kaardhadhdhe si'iladhdhe aagheete
SILME	olho a eemadhi

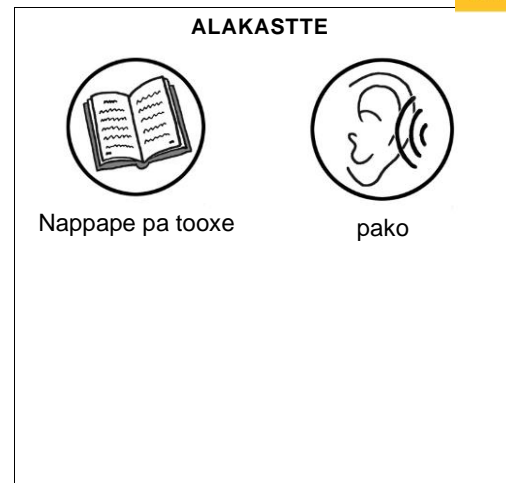
- THAAYAMMIINE**
- Kodhmunna qhoota kolladhampawhatte kaa'itha olho dhamma kolladhe alkasnanki. Aaghitakko marat'adheesi arasana pareema apaqhase thaahuusi upadh. Olho tookkoosi taaki qhawhoosi lighasspa arenu dhelle noosi arasso arase pehkko kodhdhe alkasna. Olhidhshe haani tookke tookke k'aark'k'are alkasnanki. Holu thaayammiinettay, assaappo huusundhittay pana ulsinkadhdhe huusundhiisa assaappo nu hi'aasa. Gheeqasa payni isundhe heleesi hela thaay.
  - Nakkarriineesi tak'k'amadhe tupettay Lellehami ille dhadhappe alkasna. Dheikkattatteikka qhoota shoxeetikka na kottaa xulleese gheeqasay.

- KOLLINSADHE**
- Dhelle dhammakki sheeghti panippa xayto qhac'a payni dhelle tookke tookke liqqakooma kodhdhankinna he hxasoodha kodhdhi alkasnanki. Kodhdhe noosi xayto ye gharikki thunku qaghiisa na thaayis. Holu maahxhadhdhe he qhac'a payni dhelleesi pudhune salaxssapa Maahxhadhdheesi thunku illena qhootanne kodhas.
  - Dhelle shudhammo pakitoosi imthooseppa dhikkisonki tupettay tiraama qhoota aagheete kaa'ithaasi (Shudhammussa haxawi payni) thunku kodhdhinenu dhiktis. Qhoota qaghitakkito olhu yi'i pana, aytunna qaakoisi qallinanki.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. Napay: "Kuyyu ine aaghitakko woone kulaasi kodhdhe alkasnanki. Kuyyanko tookko tookko uumatha pile ligheesi awoo'aani payni shudhammo shudhashettay zeere takkassaasa oohame an alkasnaani. "Kuyyu aaghitakko kodhdhe alkasnanki."
- Dhelleesi pudhune salaxssa qhootpa maahxhadhdhe wark'k'athateesi qhorratte karooma hxafasindha. Nyarkko u tookko marat'adhe wo'e payni k'aardhadhdhe lighno aagheete hi'aasa kifile kitteema thunku xawwadhnenu kodhas. Taaki payni shudhammo aagheete qhamu wo'e kula kodhe alkasnanki
- Dhelle xeere kodhadhenna kifilatte kittatte a achcheppa moonu thunku aaghitakussaasi haqisenu marat'adheesi na kaasqadhay. Aaghitakussa qaako hunkana qaaki pana mo'o thunku yi'isikka kaasqadh. Hussa maallay dhelle dhuke pileesi arankii?
- Dhelle shudhammo huusundhiisi kodhdheppa dhikkisonki tupettay, haxawe tupettay miintekifilatte qaghamuloosa bhaaqhqaashissaaai mi'aadhe thunku qadhdhadhettay oxyittekka kodhdhadhe alkasnanki.

KOLLO	Aaghe Mo'o Wo'e?
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Kaareesi, aagheesi pana koroosi illena ikkaashenuarnno k'aalathadhdeete pana arassoosi tak'k'amadh
XEERE	Tak'ka- 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulo qhorratte kitteema qakkatheesenu xayto xafna. Nakaleemakka, xayto haqisatte taaki shiineetenu xayto xafna.
POOLETTAY	Dhelle t'arbbheesaama thunku qakkannenu kodhas. qawni thuusundhi taaki pudhune salaxssa, haqisenu xayto isundhe gharra sheeghenki.
MAAHXHXADH HE	Mi'aye qagha mulonu wark'k'athepa kiriththo arnito (Si'ile taaki si'ile) it't'oose
SILME	olho a eemadhi

- THAAYAMMIINE**
- Manne qaakito dhelle noosi assaappo gheeqasa kodhdhe alkasna. Husaasi mahxna'iteema nu arasa. Eemma kapay zeere t'inaathatte okaayanu uuma thunku eemninu qara.
  - Kodhmu thunku shiinno tak'k'amannennukki ine konnaaniisi, hela thaay dhikkatte qhoota oosheete kaa'itha arase
  - Dhelle noosi ille ligue ille dhappeesi ukkume kollnko tookko. Husa noosi xeere lighghenna dhihakko k'aalathadhdeete pana arnoosi eemenu na tak'k'amadhe Eemma kapay arnoo kaanase noosikka.

- KOLLINSADHE**
- Pudhune dhelle dhammana sheeghti payni xayto issi qhac'a payni dhelle tookke tookke liqqakooma kodhdhettay he hxasoodha kodhdhi alkasnanki, kodhdhe noosi liqqakko isundhe takkisnaasikka sheeghnankiye ara. Holu maahxhxadhdhe qhac'a payni pudhune dhelleete issi dhamma payni xayto salaxssaqhootpa maahxhxadhdheesi thunku illena qhootanne kodhasay.
  - Dhelle apayni kaare pana aagheesi illena ukkumatte rakko usundheema hxafi payni, dhelle thunku kaare pana aagheesi illena ukkumnenu ghaptteesi sano k'allaale kodhase alkasna. Husi luhheesi dhihe, qhoota lighnidhdhepishkkitona thorruyadhe pana dhelle k'aalathadhde kollasheesi na kitteema xulleeseesi alkasamnay.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas.
- Kaare qaako noosi olhu gheeqaseesi yaxa ye qallinaa?" paypa kaasqadhay. Dhellekka thunku holasne kodhas. Hatupettay "ee" kaare qaakonu qandh, yi'o. (qhamu kollathamti piyyatye) pana hammaakko isundhe gheeqasa."
- Aaghekka kaarekka kodhdhe ghohe payni nassashessa dhellenu he qagho sheegha thunku kodhdhessa nu arasa. Hasa napay: "Kaare pana aaghenu olho ille ligha dhamma isundhe gheeqasa" Aaghe qhamo kaareete kula qandhe quke yi'o yi'eesi isundhe gheeqasa y."
- Aaghenukka manne thunku gheeqasessa nu qalli. Hasa napay: "Manne aaghitakkoosikka qhawhoosikka hayyo maghana pana kotta'anko koraa okaayana manne pereema gheeqasa. Haani qhoota manneete uuma an kollannaani."
- Aaghe pana kaare onkashdhi naa ille reeheesi assaapadhe alkasnankii?"paypa kaasqadhay. Dhelle malse thunku teeexnenu waawte texe. "Aaghe olhu kaareete ille reehhe aaghe qhooti dhale alkase maallay."
- Kaasqadh: "Koro qhamo kaareete taaki qaaghe qhamunku aagheesa innu lighay? Moonu?"
- Dhelleesi pudhune salaxssa qhootettay kifile kapa'itha hxafase. Arnnanneesi hxafase. Dhelle wo'iko aagheeteesi na thaayis.
- Dhelle thunku haqisnwnukka kaasqadh. Aaghe thunku kaareete reehammeesi kaasqadh.

KOLLO	Kaasqo Aagheete
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhhe aagheeteesi eemindha, pukkaqatte ille kakaasqadhe, ille zulenu ille qale kodhadhe
XEERE	Tak'ka- 15 -20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema qakkatheesenu xayto xafna. Nakaleemakka xaytu lakki lakki kodhdhineppa ille tayanoki..
POOLETTAY	Dhelle lakki lakki qhoota
MAAHXHXADHD HE	kaardhadhdhe k'aalathadhhe dhihamenna si'ile aagheetettay
SILME	olho a eemadhi

HELAATHAY THAAYAMMIINE

- Lelleehami hayhiththo takkassa kifile kaleema xulleesettay ghohise alkananki. Ahxkadhdhi taaki pile he kodhaththeesa kodhdhi alkananki. Lahxamenu ghare payni farootissaaski tak'kamadhattay Koro kaanuuma qaleema assaappo teexenu pana qhoota aaghe huusundhi kaa'itha kasqinkoosi kaasqadhe alkananki.

KOLLINSADHE

- Dhelle dhamakki sheeghti payni isundheesi pudhune salaxssa qhootettay pana pudhune qagha mulonu aaghitakko lakki teexe tak'amna. Dhellekka qhoota aaghadhdhe kaa'itha marraja lihasepa aagheesi illena ikkaashe kaa'itha laagghatteesi konnanki.
- Dhelle apayni perrattakki ille reehe payni, dhelle kaanooma he takkumma qale xeeru aaghenna lakki lakki isundhe kodh. He kaanooma he takkummanu thunku inthawne kodhe gheeqasa.

ACHCHANTIINE

- Kaasqadh: "Keeray aaghe qhoota qaakenu olho gheeqasa thunku mala an qallannissa hela thaay? Aaghe thunku mala qandhe, hayyo, yi'idhdhe lunthuqhqooma, (piyyatte) pana qaake noosi thunku gheeqasessa dhelle qaleema eemindha.
- Kaarekka kodhdhe aaghekka he qagho sheegha qhooti kodhdhessa ghohkko huusundhi pana nassashe thuusundhiisi dhelleesi thaayis. Kaare pana aaghe olho dhamma naa ille lighne qagha. Aaghe qhamu kaareete yi'e pana qukeesi isundhe gheeqasay. Kifilatte kaalla he kaanumakki qagha payni.
- Dhelle noosi kaardhdhe lakki si'ile aagheetena nu texe Kaardhdhissanna qhoota aaghitakkussana kaasqinko kaasqadhenu dhelle he kaanooma qaleema lakki lakki thunku kodhdhineppa kifilatte lallaaghamonki nu kodhas
  - Aaghitakkunnu monu gheeqasa?
  - Aaghitakku aaghe pileete kaanta moottakki reehammii?
  - Qhoota aaghitakkunnu olho artti pile qaghaa?

Lelleehamissa a he kaanooma ye taymadhe payni:

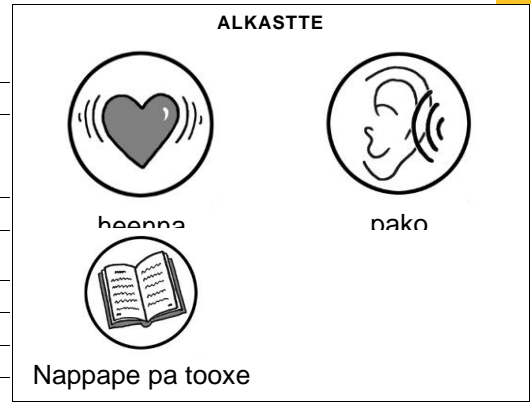
Dhelle lakkinu kaardhdhe si'ile aaghitakkitona nu tex. Lakkissa qhoota aaghitakkussa kaa'itha thunku illena laaghamannu dhiktis. (Dhelle qhoota aaghe huusundhina kaa'itha olhu ye arekki qagha payni, k'aark'k'arssakaasqadhe alkananki.) Dhelle pukkaqatte thunku lallaaghamannu lakki kodhdhattay qhoota aaghitakkossi kasqinkussa hakaalsi kaasqadhe alkananki.

°Aaghitakko haahu xankanni qaakii?

°Aaghitakko haahu aaghe pileete moottakki reehammii?

°Aaghitakko haahuna manapayi?

KOLLO	Karmo Pana Thapattakko
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Paasaro tookko apaqhqhaaindha, onkadhdhe laalakko ana kodhdhiisi assaapadhe paasaro tookkito dhihatte are
XEERE	Tak'ka- 25 -30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	xaytu mi'aadhe qhorratte kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHDHE	olho a eemadhi
SILME	olho a eemadhi

- Paasaroosi kifilatte xeere takkassa tupettay nappap pa nipaapeesi rakko maie tnunku anagnjapeestennu kasqinkadhdheesi kaasqadhay.
- .Paasaru qhoota laalinkito pana qhaqhitte teexeete sikaapuye kollinkadhdhe tak'k'amna. Dhelle k'alpadhdhe hisi lakkinaasi gheeqase thusundhiisi xulsadh.Kifilatte kaalla pana waarshsho dhammana kittatte erkkihdhi onkadhdhi hi'aaseesi assaappottay lelleehise gheeqasa.
- Pudhune dhikitya dhelleete ashsheeghti payni, paasaroosi xeere annu qhoottotina dhelle thunku konnenu kaasqadh. Xeere paasarusaasi annu qallitina dhelle tookke tookke. thunku hoqale hollasnennu kodhas. (Lighnonu: Dhelle Thapattakko karmitoosi ghapenu lelleehame kodhettay xarghgho huusundhiisi kappeema ahoqhqhe alkasnanki

ACHCHANTIINE

- Husi xayna kalay tooxamiisi "Karmopa Thapattakko" thorritte hasa iyyaasi nappapadh
- *Dhelle xeeri nappapdhenna tooma thunku nakala achchineseesi nu qalli, hussanu paasaro tupettay thunku pudhunettay illena laaghannenu*
Thapattakko takkassa bhaddhamipa xaysi karmo raisaasa hxafoy. Thspathakkussa qhasme karmito, paac'e thusu sikaapooma, pana dhiktno huusuusi nu dhxhxi. Isokka rafipa Thapattakko assaapadhi thunku an hasa qaghiisa snu t'araat'arri. Thapattakko takkussa takkassa siito karmmitona hadhdhipa holu konsthittay heheroppa kanaqqe thusuusa lighuy.Karmo pi'aathatte tharinittay hibhanna kittatte ghapi Thapattakkokka waathadhipa napayanna "Akko yehxurripa an hollapa holapa okays ho k'aark'k'araye", Karmmo kishshaqipa napayunna "Ata atho ho tiikkissana maala ayye k'aarktti. ?" Karmmokka thapathathakku yaaxaray ye k'aark'k'arra, payipa assaapadhuppa hxasoodhoy. Kapay ho olo teexa qhooti kodhdhi maallay thapthakkoosi hela hxuripa isokka achchoy. Sinkanottay koro hamuya lakki hxafi. Karo xayto Karmito kula achchonki.Suro aiikkaththe dhamma gharisenki. Kallapkussana karmo manne kula qaakana siikkessi kitteema ghapamu.Iso huli, ooyoy kapay pukkaqe thusuusi dhinise ye alasukka. Thapattakkokka karmoosi apaqhipa holu. Thapattakkossi ghapame thusuuaiikki eemipa thunku suro dhammattay thunku illaa ghapiisikki hela thaayni.Surussa haki yuutamni saasa hxoot'e paayyu. Karmossikka siikkessi dhaamay iso ghaptina pehe alkasu. Holu laanka nakayhinkottay haqu, karmossikka karo thapaththakito laaghamuppa " Dhaliththo hayyu,Ano ho takkassa maallay koro yela xikkadha.Qagho dhinisettay iyye k'aark'k'ari!"
- Paasaroosi qallitipa dhikkisa tupettay, dhelleesi kasqinkadhdhe xulsadhatteesi kaasqadh. Lighnonu:
 Paasarussana kittatte aaghe hinkakki qaghaa? Pulthawhe qaghaa?
 Thapattakko xeere tookkate karmo k'aark'k'are an alkasna payina karmo muunukki na kishshaqii?
 Thapattakko karmoosi k'aark'k'arra paytipa assaapadhay?
 Paasarunna kittatte muunukki hasa kodhdhiti?
- Dhihatte paasariitoosi arase: 1/ Qhamo karmmito Laalinko hi'aase keetunnu olho xeesa okaase alkasna 2/ Uumatha takkumma qhawho k'aark'k'arepa pehisatte olho xeesa koshe alkasnanki.
- Ho qhaqhitte teexa kodhdhe hxure thunku gheeqastiisa illena laaghadha (Karmo dhamunte thusu miinteema Thapattakooma likki dhammi miinta qhaqhitte naa tewxi payni. ...qaleema illena ukkuma.)
- . Xeere qagha payni, dhelle kifile thusundhiisa pana waarshsho huusundhi kitteema onkadhdhe laalinkito hi'aaseesi assaapadh.
- .Nakaleemakka xeere qagha payni, dhelle tiraama takkassa qhoota laalinkito thunku kodhdhinennu dhiktis. Qhoota laalinkito thunku lighe isundhe gheeqasessa woonanki.

KOLLO Aaghitakko Mi'aye Hayyuusi Taye (Gheeqe)

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Aaghe mi'aadheeteesi nakitteema xulleesenu k'aalathadhde aagheeteesi ghohisa. Xeerettay oohameesi illena laaghadha. K'aalathadhde aagheeteesi eemindha
XEERE	Tak'ka-15 – 20
NAQNO PUDHUNATT E	Haka dhelle-- 20
XAYTO	xaytu mi'aadhe qhorrate kitteema qakkadhenu xafna
POOLETTAY	Qhorrate dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHDHE	Thorppadhdeete qharra'itha k'aalathadhdeesi xaawthameesi kaardhdhettay k'aalathadhdeesi atho kodhdhitina qale si'ile aagheeteesi kodhdha.
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

Nappape pa tooxe

pako

THAAYAMMINE

- Kollinku qhoota ghohkkito pana oohame qalladhenu faroote teexi. Oohammiine xeerettay akodhi laagghattaane inthawenna dhelleesi na thaayise alkasamnay. Dhelle xeri mi'aadhe kodhdhenna thunku hela thaaynaa? Hemala ligha? Hnatu moonukki ille dhappe? Mali ghohe pana xeerettay mali oohamee?

KOLLINSADHE

- Puhune dhelle dhammana pana kaardhadhdhe hxafna kulaasi athu sheeghti payni hissa hakalaasi kodhe alkasnanki. Dhelle takkumma: Kaaradhhdhe k'aalathadhde dhelle kaanoomanaasi thunku hi'aasnenu kaasqadh. Hatupettay aaghitakko mi'ayatte thunku mo'o qhamunku kodhdhi pissi hayamaasi eemindha. Kaardhdheesi nu hi'aasa. Makaxkkoosi eemindha, pana aaghitakko mi'ayatteesi thnku kodhdhinenu kodhas.
- Dhelle kaanooma: Dhelleesi lakki lakki kodhettay maahxhxhadhdhe arnanneete hxafasnanki. Aaghitakko kaanumitoosi nu hi'aasppa mi'aadhe thunku qhoota aaghadhdheete waadhettay haqisnenu dhiktisay. Hatupettay he kodhe noosi wo'aasi lakkintadhdeesi gharisay. Dhelle he dhikita kodhdhe gheeqaasa. Aagheesi thunku kodhdhinenu dhiktise gheeqaasa.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorrate kitteema illaa holas.
- Dhelle qaleema arno aagheeteesikka eemma. aagheesi ho qawni isundhe kodha mi'aye dhale huusundhiisi na thaay!
- Aaghe tookke tookke pishkko huusundhina kittatte (oraapatte, lo'idhdhe, qhaarakko) pana tookke tookke ukaaxettay (Qaghitte, lukkalakko, hxaare) thunku nakittatte aagheesa kodhas. Dhelle apayni hxasi inna sheeghe payni kasqinkadhdeesi thunku kaasqannanu dhiktis.
- Kaardhdhadhdhe si'ile aagheetena pana kaardhadhdhe mi'aadhe aagheetena mi'aadhe noosi hasa qhoota (mi'aye tookko kaardhdhe toottettay)).
- Dhelle thunku shikkaarnnenu kaasqadhpa kaardhdhe isundhe ghapamay pulthawhe huusundhiisi (payyo kaardhdhe lukkalatte kaardhdhe c'uuc'c'uwaaneete qale ille ligha)
- Lakkintadhde pukqaatte ille taye payni qhorrate kitteema thunku qakkannenu kodhas.
- Qhorrate kaa'itha thunku achchineppa makaxxe aagheeteesikka nahola, Jamadhde haqhe pudhunatteesi eeme thunku alkasnenu dhelle kaardhdheesi thunku ghapannenu kodhas.

KOLLO Eesse qandhe kapeema

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	aaghe thunku mo'o yi'eesi ara, poole yi'itoosi eemettay paayyi, kodhmo pudhunatteesi kolladhe
XEERE	Tak'ka- 20 - 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema thunku qakkaninu xaytho xafna. Nakaleemakka pudhune thuusundhiisa kodhdhettay xaytunna xikko kodhdhine. .
POOLETTAY	Paayyootatte dhelleesi pudhune kitteema thunku qakkannenu kodhas. Pana kifile kitteema pudhunadhdhettay salaxssa gharisppa pudhunadhdhettay gharisay.
MAAHXHXADHDHE	Achchanko kollatteesi yi'o aagheete qaleema fotho hi'aasaasi gharis – hxaaritte aaghitatte kittatte qaghay, soporqhqhakkoo kappeete, piso, qashkko takkassa, hollo qashkkito, qhut't'annaane sakankito pana loqhqhiddhe pile pile. Pana kaaroothe, kaardhadhdhe si'ile dhihakkoo aagheete: oollo, talte, oraapatte, kupalitte, Qaghitte pana t'oonoqhqqko. Pilaydhoy (karsso yi'itonu achchankoosi eemindha)
SILME	olho a eemadhi

THAAYAMMIINE

- Lelleehamina kittatte dhelle aaghe thunku yi'o pile pile yi'eesi kollannanki, haani poole yi'o aagheetena xulsadhenu hussa kiriththo.

- Kodhmo pudhunatte dhelle noosi alkastte xeesay. Jamadhdhe pudhunatteesi thunku apaqhqhasnenu pana thoollakkoosi pudhune qaghasa thunku qhote alkanenu na thaayis. (holay isundhe k'aark'k'aray)

KOLLINSADHE

- Pudhune dhelle dhammana sheeghti paynippa xayto issi qhac'a payni, dhelle tookke tookke piyyatte xikkadhanki payni hxso nu hdkaadhe alkananki. Xayto pile kodhdhe noosi hu isundhe rakkisakka aaghe ye hxurri.

- Olho xikkittosi kodhdhenu maahxhadhdhe gharrakki ye aaghe payni, Dhelleesi maahxhadhdhe thunku it't'oosnenu taaki dhelle aagheesi yi'ashankinna olho hi'aasaasi uumme gheeqasa. (Olhossi kuyyankussana kolladheesi xawthammo k'aalathadhdheetena t'ak'k'amadhettay dhiktis, qhumashkko, qarakko.....)

ACHCHANTIINE

- Dhelle olissa atho achchastiisi thunku eemnenu kaasqadh. oollo, talte, oraapatte, Qaghitte, kupalitte pana t'oonoqhakkoo kolle tootteema qakkadhettay yiitho yiine tiqadhe." napay.Aaghissaasi dhihanna, si'iladhdhe kaardhadhdheete nu hi'aas..
- Hatupettay wark'k'athessi gharistiisi nu pul.
- Dhelleesi kaasqadh: "Aaghitakko qagha mulo mu yi'ikki payneppa assaapadhonki? (Lighnussa miinta lakkintadhdhessi paayyootatteesi alkananki- kuufkito soporqhqhakkoo yiiti)
- Kaardhadhdhe si'ile aagheete haqhiisi pana dhelle yi'o ille lighettay kula hunku aaghamnenu pana illena lallaaghannenu kodhas. Hatupettay thunku qhootinenu pudhune tootte hayas. Theemma laanka kula kolladhampawhe olhop yi'eesi arasana aagheesi thunku kodhdhinenu kodhas.
- Dhelle aagheesi yi'o qaleema thunku ukkumannenu kodhas. Aaghe mulo pana yi'o ille ligha payni mi'aadheaynathadhdhe aagheete (he sakanko yi'a, armanko, qashkko yi'akko) lighnoosi kalabhana kittatte kaasqadha. Hissa hakala kula paya.
  - Aaghe tookke tookke sakanko pattakki yi'e, mandho itha achche c'ikadhe
  - Aaghe tookke tookke kaare pattakki yi'e, qhumashkko c'ikadhe
  - Aaghe tookke tookke qashkko pana sakanko yi'e. Lighnonu: Oraapatte qardhdhaye pana hxaareesikki yiiti.
- Dhelleesi pudhune salaxssa qhootettay pana xiikito dhaammo it't'oosa. Aahe yiithoosi yi'ana achchanko kodhmo huusundhi hi'aasattay karre huusundhi illaythunku kodhdhinennu dhiktis. Dhelle achchanto huusundhiisi xeri kodhdhenna aghe hunkaasi thunku uummeesi pana hinka yi'o thunku yi'essa kaasqadh.

KOLLO Kitaxissaasi/ikkaashe Yaxa Punna?

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Dhihakkidhdhe aramaasi kolladhe paayyinenki, xeere huusundhiisi akkettay thunku gheeqasessa ara.
XEERE	Tak'ka- 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye qaghanu qhorratte kitteema qakkadhenu xayto gharra. Nakaleemakka, haqisenu taaki haqisenu.
POOLETTAY	Dhelle qhorratte kittatte thunku qakkannenu kodhas, Hatupettay t'arbhbeesadhdheema isundhe patta taaki pudhunadhdettay gharis, haqisenu xayto pukkaqatte gharra.
MAAHXHXADH HE	Mi'aye pukkaqattenu wark'k'athe pana kiriththo arnito (si'ile taaki si'ile) it't'oose
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna waarshshito

ho dhihakkito pana ho amnito

Nappape pa tooxe

pako

- Dhelle dhihakkidhdhe aramaasi (1to, 2ka.....kolladhe paayyinenki.)
- Paasarooosi xeere takkassa kifilattena qharra'itha nappap pana nipaapeesi rakko male hxafsase thunku alkastinu kasqinkadhdhe eemtoy.
- Dhikkatte kollinkitona xeere oosheeteesi nakitta xulleesa.
- Paasarussanappape ho tak'k'amna - "Lokkottay pana sikaapnottay ukkumeesi punna." Dhelle qaleema olho qagho huusundhina kodhe xeere huusundhiisi akkettay thunku gheeqasessa nu qalli.

THAAYAMMIINE

- Pudhune dhelle dhammanakki sheeghti npaynipa xayto issi qhac'a payni, dhelle tookke tookke piyee itha xikkadhana hxaso nu hdakaadhe alkasna. Kodhdhe noosikka xayto isundhe rakkisna ye dhapannikka. Nakaleemakka maahxhxadhdhe qhac'a payni pana dhelle pudhunissanna issi kaanooma payni pudhune salaxssa maahxhxadhdheesi thunku qhootnenu alkatheesna.
- Dhellekki he dhikita payni paasarooosi kodhe alkasnanku. .

KOLLINSADHE

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema qakkathees. "Herampakko waadha yaxaa? Hermaththito kittatte yaxa heraa? Ukkumeesi mala anpunnaani?"
- Paayyootatte kaarrannitte dhikkatteema hxafti payni thunku a puntiisa nu xulis. (ghothakko 1 hi'aas) Hatupettay ho okaaya mulo ho laankay (ghothakko 2 hi'aas).
- Paasarussa xayna kalaasi nappap Kuyyanko tookko kupalitte waadhetay here thunku alkastiisi waadhetay qallatti. Nyaranna achchiti na maghi, Hupittessi yewaatti pana keetay xeere tookkate ise theemmiti. Aaghe qarakkito qagha mulo eemadhenu illaa holonki.
- Kupalitte onke thiisina herherritipa hupitteesi hekala hxuri. Hantukka lokko achchettay hollitipa hupitteesi eeminnay. "Inna hasa achchanna maala ukkumtipa alkasay? Kupalittekka inni titiqadhanna pi'aathe achchi onkeema ghapi. Talallenu xeere dhammakki qagha paye hiisittay. Hupitte kapay achchiti achchiti the keetay kodhdhiti. Haka dhikkatteema saasa ye shikkaarashukka. Eepa kupalitte hantukka rafanna'a. Aaghessi eemadha hupittenu uumi kanqe shoqheppa dhiktisonki. Kupallitteesikka pi'aathatte haqisonki. Ahxayi rafti pissi xooreesanna hantupa issi xeray, kapayxeere saarppenki. Hupittekka inthoostipa puti. Hatupettay kupalitte kuyyankooma pukkaqe thiisiisi hela thaaye alkasti. "Waadhko kawwaqkitottay olo he peepi, moonu payni keete pana ukkumeesi lokkottay putte alkasmany!"
- Axa inthawipa okayu, (ghothakko tookko nu hi'aas?) dhelle malsadhdhe huusundhina kittatte k'aalathadhdhe gheeqasa thunku na hollenu dhiktis.
- Dhelle olhossi paasarito kolladheesi thunku kollannenu kodhas.
- Xeere akke thunku gheeqasessa xulsadhe ine gheeqasa. Anhe tithadhaani paynipa issa anhe pankathadhaani payni ukkunkoosi anpunnaani. Waadhetay pana waadhkay an achchini payni kuyyankooma ini punnekka. Olho annaa xeere akkitiisi dhellekka thunku qhootinenu kaasqadh..
- Hatupettay dhelle thunku ukunkussaasi arasennu kodhas. Qhawho thorritatte paayyootatteesi xayto paayyootatteesa holaankaasi xayto laankassa xulleese..

KOLLO xayto Aaghe Na Qaakneesi Kodhdhi

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde qaakitoosi ghohisa, xayto qaakitoosi kodhdhe, kodhmo pudhunatte
XEERE	Tak'ka- 25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Paayyootatte mi'aye mulo noosi xayto qhorratte kitteema qakkadhenu gharra. Nakaleema xayto haqisatte.
POOLETTAY	qawni thuusundhi taaki pudhune salax salaxssa kodhdhineppa t'arbhbeesaama thunku qakkannenu xayto xafna.
MAAHXHXADHHE	Paso,hoaqarakkitho,homadhito sahqhqe.(si'iladhde washshito gharse. Mesigheppe k'alatte aaghette dhelle manne kodhdhenusi si'ladhde karnanette hedhikituma kodhenu t'ak'amadhettay mahxhe illa hollase.lighnonu:saqhqe qarakko (karre ka'rttaxuuma ghanuma)
SILME	olho a eemadhi

- THAAYAMMIINE**
- Mi'aadhe thunku xulsannenu xayto qaakitoosi ghee qasa. Dhelle qaleema qaako hunkanakka mahxna'iteema nu qalli. Dhelle kaanooma ashsheeghti payni koro manne qaakito pile pileetena kittatte thunku mala kollisandheesi qalle alkasnanki. (Lelleehami assaappo okayniisi at'anna'adhe)).
  - Nakkariineesi tak'k'amadhe tupettay Lelleehami ille dhappealkasnanki. Dhikkattatte xeere oosheete na kitta xulleese.
  - Dhelle pudhunatte kittatte xeeri kodhadhenna thunku qhoottinenu pana thunku apaqnenu assaapsis

- KOLLINSADHE**
- Dhelle dhamma ashsheeghti pana xaytokka issi qhac'a payni, piyyeema kodhdhettay hexasoodhe alkasna, xayto isundhe rakkisa aaghe alkasna...
  - xayto ikkito kodhdhenu mahxhxadhde kodhmito, dhelle qaako huusundhiisi uummenu, pilaydheesinhxaseese alkasna.
  - Kifile dhelle hayrana sheeghti payni, Aaghadhde pile pile kodhdhettay pana qaako hunka naatikka mo'o kodhdhe thunku nu apaqhamtiisa hi'aasettay xeere dhamma likkase.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas
- Uumatha qaghooma qho kaareete, aaghe Pana koro thunku qaghattay qaakninu onkadhdhe wo'e patta thunku isundhe qhorressaama dhelle noosi xulisa. Dhishtakko tookko, qhawho taaki aaghitakko xaytu na qaakekki payami. Qaakonu aagheesi olho qawni kodha (manne qaakito, yi'o, hammakko oqhghayatte, qandhe, hayyo, thornno.....)payami.
- si'le a gharistiisi tak'k'amadhettay dhellenu qaako mulo arase: Paso, qarakko, mandhitte, ghadhdhadhdhe, pasho. Manne qaakito mulonu hisi xayna kalay qaghaasi dhelle kaasqadh.

A. Manne qaakito kitteema kodhdhe moho dhakaadhaa? (thornno, shalallo)

Bh. Manne qaakitona aaghe olhu yi'e hissa mo'o qagha payteppa issa assaapadhankuu? (Payyo soporqhqho qarakkito qagha, hxaaradhde pasito qagha.....)

- aaghe pasito qaakanu kaardhdhe si'ilatte gharisa. aaghitakko xayto hunkanakki qaaki payepa thunku assaapannenu dhelle kaasqadhay. Qaako aaghe pileete qale nahola.
- Dhelle pudhune salaxppa haka thappi saasa qhoot. Pudhune qagha mulonu xayto qaakito nu xawwadh. Atho maahhxadhde qaakito annu sooqtiisi hxafasa. Pudhune mulonu qaako huusundhi pana aaghe qaakussana kittatte qaaka kaarthoone dhammassa kodhdhettay ille qale thunku kodhdhinenu kodhas.
- Dhikkattattekka, pudhune qagha muloosi qaako huusundhi pana aagheesi pudhune qaghay mulonu qhoote alkasnanki

KOLLO shap

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Waarshshito kittatte xaytidhdhe qaghana k'alpeesi kolladhe.
XEERE	Tak'ka-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle-20-25
XAYTO	xaytu mi'aadhe qhorratettay na qakkanne pana dhellekka lelleehenuppa k'alpadhdhe kodhenu xayto xafna..
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHD HE	olho a eemadhi
SILME	olho a eemadhi

- Kodhmu dhelle k'alpe xeesaasi kolladhenu olho gheeqasa thunku xulsannenu faroote dhammaki teexi.
- Hela thaaya, xeei dhelleesi kifile kaleema hi'aasenu olhu alkaththeesne qhat't'dhdhe k'alpatte xeere anna falqhine qandhikka. Eemma kapay xeei assaappottay thunku illena qhootannenu pana kodhmidhdhe dhukatte waarshshito thunku kollannenu illettay kifile tootteema. Peepko pana kolladhe dhukinkito, dhelle mirc'c'adhdhe dhukinkitoosi kolladhe kodheesi alkannanki.

- KOLLINSADHE**
- Xeere ashsheeghte payni dhelle qaaaku c'ikadheesi thunku haqisnenu dhiktis.. Si'ilissana thunku isundhekka naa he haqisnenu kodh. qaako
  - Pudhune dhammannu dhelle malse thusundhiisi kifile mulo qaleema qhootte qharra'itha lakki lakki kodhdhineppa qalladhe pana laaghame kodhonk.

ACHCHANTIINE

- Qhamo aagheete, koro paleetadhdhe qaakina thunku qakeesi nu xulis. Manne qaakito haanina kittatte qhamo Moore, manne kollinkito, manne taappito, liqqakko kaase luhheetena.....Waarshshidhdhe takkassakki an sheeghni.
- . Dhelle kaase luhheete xikkadhankinna qhamu kodhe kula manneete kittatteka taaki manne kollinkitona k'alpe ille lighay sheegheesi kaasqadh. Paleete thaanina kittatte taaki xayto pileettakka thunku qhaqhitte amke alkasnaaniisa are thunku ine gheeqastiisa xulis.
- . Dhellenu olho tookko tex. "Mooreema an achchinaani. Salaat'a an gharisni. Nakal mokodhdhamanna payti pissa dhohadhay?"
- Dhelle thunku lallaaghamne pana qhawho nakaatta qagha qale qhoota hxuuma huusundhi kaa'itha thunku qallinenu kodhas, Hatupettay mi'aye tookko tookko taaki lakki malseesi pudhunenu thunku qallininu kodhas.Xahyho pilettay naanu hol (Payyo karo manne kollinkito kula achche). Hxuumaasi kolladhe qharra'itha mo'o thunku kodhdhiniisa kaasqadh..
- Dhelle nakayhottay xarghge huusundhiisi pana luhhe huusundhiisi lelleehisenu xayto hxafna thunku ghapanneppa shikkaaronkinnu kodhas.
- Makaxkko paleetadhdheetena paleete toottayte (Lighnonu: manne, manne kollinkito, tofforitto, moore, meskkidje.....) thunku qallinenu dhellenu arasa.Qhaallitakkoosi apaqhqhasenna paleete athonu haytittay thunku mala kodhne / thunku mala hi'aasne kodhas. Holu qhaallitakko shikkaari payni isundhekka shalallanki.
- Dhikkattatteka, xeere xikktona oohame k'alpe hi'aase naasi thunku uuma hi'aasnenu kodhas.
- Dhelle xaytidhdhi pile pileete k'alpe thaaniisi moonu thunku rafise gheeqastiisa thunku assaapanne kodhas.

KOLLO

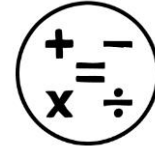
Finynyaasi shoqhqhassa: K'aark'arssa!

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Kodhmo pudhunatte pana alkastte k'aark'arssaasi ghohise
XEERE	Tak'ka- 20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema sikaapno t'ihile tootatteesa shikkaarenu xayto xafna.
POOLETTAY	Dhelle noosi qhorratte kitteema taaki hollo kitteema thunku shikkaarrennu kodhas. Sikaapno t'ihilattettay thunku illena kaalla rerreehe (Atho kitteema na shikkaar)
MAAHXHXADHD HE	N Qhac'a payni uffathiine hxupin (Dhelleesi pudhunadhde takkummaasi qhootti payni taaki qhamunku huni qhootonkussakki kodhasni)
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna
waarshshito

ho dhihakkito
pana ho amnito

Nappape pa
tooxe

pako

THAAYAMMIINE

- Uffaththaanissa piyyettay ashoqhni payni olho xeesa thunku kodhdhiisa dhellenu thaayis. Dhelle olho nu alkasami kaasaasi kodhe isundhe gheeqaasa. Emma kapay uffaththeesi piyyeema hathapettay pukkaqatte ille fafalqhe ye isundhe gheeqaasti. Xikkussa dhikkattatte hume iso gheeqaasa. Husa maallay uffaththaanissa mulo piyye kohxhe gheeqaasa. Dhelle waarshshito kittatte kodhdhe kaa'itha pukkaqatte ille helenu pana kaanase thunku kodhdhiisa thaayis.

KOLLINSADHE

- Pudhune dhelle dhammana sheeghti payni kifileesi karo pudhunadhde takkummaasa oohepa pudhune dhaammay haki tayanne saasa pudhunadhdehissa lokkopa lokko illaa lahxaawe alkasnanki. Husi dhelle muloosi thunku kodhnenukki isudhe kodhasni. Kodhdhitama Lellehamissa waarshsho tookko olhunnu gheeqaasi hi'aasettay dhelle pudhune dhamma illaa holasenu hxafase gheeqaasa.
- Alkasttaane isaapatteesi ghohsadhenu, xeeru padhaawenna uffaththe dhiheesikka na kitta xulleese. Dhelle kaanoomakki a sheeghti payni uffaththaane mu alkasana kulaasi paanpadhettay thunku dhihnenu dhiktis.

ACHCHANTIINE

- Dhelle qhorratte naa ille it'e taaki hollito kittatte illettay thunku shikkaarenu kodhas, Sikaapno t'ihilate pileete reehamma. Kitteema shikkaare alkasnay
- Koro mulo thunku kaanninu aaghe paleeetatte illettay thunku kodhe alkasnessa mi'aadhenu arasa.
- . Kuyyu qaako kifile thaana k'aark'arssaasi xikko kollannettay an xikkannaani. Eepa uffaththaaneesi karo piyyatte kathaptipa thunku piyye ye kohxennu uffaththaaneesi kohxe ine gheeqaasa. Ille qale anko dhanni payni aaghe thunku qaako haanina lighne pana qaako manne haanittay thunku kaanko alkasnaani."
- Uffaththe tootte hathapettay paayya, hatupettay xikkito kittatte lokkopa lokko hxupin kulaqqittiisi naa padhaaw. Hollo kifile qagha mulona uffaththe tootte tootte tayadhe payni hahyooma hathape. Shelle ye ille konohxonkinna pana uffaththissay kohxne hahyo saappa olthatheesenu Koro qagha qale kodhdhe isundhe gheeqaasa. Uffaththeesi xarghghettay patta kohxi alkasnanki. Uffaththe qaghaasi hayyooma olthatheese kodhmo dhelleete
- Tak'ikkakko lakki tupettay dhelle tarro thunku akkannenu pana thunku hxafasneni piritte kodhe. Hayyo saappa olthatheesenu uffaththaaneesi shoshoghe gheeqaasa. Tak'ik'akko tupettay dhelle muloote thunku hxafninu kodhase gheeqaasa. Holu thunku ye isundhe rakkisninu naholepa hxafase gheeqaasa. Thara tootte uffaththe piyye kohxi payni hayseema akka.
- Dhelle xikkottay haki tardhdhine saasa taaki uffaththaane haki piyye kohxne saasa xikkadhe.
- Erko xikkitoosi qhoote. "Xikku alaama xikkitoosi hxafasenu pudhune dhamma kula illettay thunku kodhdhintenu onke koro hxaseesay. Amnidhdi koro manneete pana seettito qale uuma kodhadhenu olho gheeqaasa.

KOLLO

Qaako Qarakkito Kula An Achchi

...

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	K'aalathadhde aagheeteesi eemindha, mirc'c'adhde pakitoosi ghohise pana kiriththo thaayammitoosi t'ak'k'amadhe
XEERE	Tak'ka-20
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Mi'aye qagha mulonu qhorratte kitteema qakkatheesenu taaki shikkaarenu xayto xaifna.
POOLETTAY	Dhelle qhorratte dhemma kitteema thunku qakkannenu taaki thunku shikkaarrennu xayto xafna
MAAHXHXADHD HE	Si'iladhde aaghe mulona k'aalathadhde kaardhadhdeete
SILME	olho a eemadhi

- Xikku pudhe takkassattay xikkatheesepa xikkussa thunku k'allaale kodhdhininu kodhasettay paayyase.
  - Xikku paayyootatte k'allaale thunku kodhdhinenu pudhunadhde takkummattay xikkadhe gheeçasa. Alkaste thaayeteesi tak'k'amadhetay alkaste thunku kodhdhiisa pana qhamunku dhikitiisa na thaayis. Dhelle pukkaqatte thunku ille hehellennu pana yaxakka thaymoodha payni pulthawhe huusundhi qqako aagheetena kittatte aaghe hinkaasi thunku hi'essa na thaayisppa ille qale thunku kodhnenu dhiktisay. Qhootaane waarshshito pukkaqatte hunnaa ille helle kula xayto hasa ligha gheeçasa.
-
- Pudhune dhelle dhammana sheeghti payni pudhunadhde takkummaasa qhoot
  - Dhelle takkumma a sheeghti payni taaki xikkussa thaayisettay kifilenu kifileema rakku kodhdhiti payni k'aardhadhde tak'k'amadh. Taaki aaghe hinka thunku marat'ameesi eemey ghandhaqqakkooma haqis. Hatupettay dhelle xayto qallitatteesi (Qaako aagheete kula an achchi hi'a) kifilatte thunku ille qale kodhdhinenu dhiktis.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi Kuyyu aynathadhde aagheete kolladheesi pana aaghe hibhay areesi eemenu xikko thaayammitoosi thuy xikkadhessa nu qalli
- Dhelle qhorratte kitteema qakkadhe. Haqsisenu kaardhadhde aagheete qhorratte kitteema xawwadh. Paayyootatte mi'aye tookko "An achchipa xayto aaghe na qaakenna ----- hi'a? paya. Aaghitakko makaqettay. Hatupettay mi'aye tookko "An achchi xaytu aaghe na qaakenna ----- hi'a) paynipa hoossi mi'aye paayyootatte payiisi nahoholapa aaghitakko tookkoosikka dhihakko kitteema xulleese. Mi'aye isxay mi'aadhissa izzex qharra'itha payennakki holli, hatupettay aaghitakko qhawthittoosikki naa padhaawni. Dhelle kaardhadhde si'ile aagheetettay taaki pile hi'areesi makaqe alkasnanki. Aaghitakko ho qaako aagheetena qagha kodhdhe ye gheeçasti. Isundhe qeeppe kodhdhe alkasnanki.
- Mi'aye tookko aaghitakko hayamiisi hela thaayekki ye alkasu payni assaaptakko nu tex taaki aaghitakko thaymoodhiisi nu kodh. Paayyootatte hu dhikkisi tupettay ho laankaasi thunku paayyinenu xapo oohettay laaghghamtadhde pile pilesi xikkadhe.

KOLLO Waaghgheesi Kishshaqsh

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	ikkittaane aagheete pana kodhmidhdhe huusundhiisi kolladhe, dhukinkoosikka kolladhe, pana pukkaqatte kishshaqsh
XEERE	Tak'ka-15 - 30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Mi'aye mulonu qhorratte kitteema shikkaarenu xayto xafna, holu pudhune tootte kula lahxaawenu xayyo
POOLETTAY	Xikkoosi arasenu dhelleesi pudhune dhamma kitteema gharis, hatupettay pudhune lakkiisa qhootau.
MAAHXHXADHD HE	olho a eemadhi
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna waarshshito

dako

THAAYAMMIINE

- Kodhmuusi pudhune takkassa qale tharattay kifile miinteema xikkadhettay taaki pudhunadhdhe lakki ille ithoy thunku ille taynenu kodhettay riireesi patisenu alkatheesna.
- Dhelle waaghgheesi eemmenu kaanastettay thunku olannenu thaayis - Karre huusindhikka isundhekka kodhdhe.

KOLLINSADHE

- Pudhunatte kittatte dhelle qhac'no pishkkito thunku na qaghiisa arama payni, olho kifilatte kaalla kodhdamadha pana mi'ayissaasi na kitteema xulleesenu marra'eesi ara. Yaaxarakka mi'ayissa qhamo waaghgheete kodhmo nu teexami. Dhelle lalleehame kifilattena kittatte kodhankinna karre huusndhi qale ho isundhe alkaththeesna mirc'c'adhdheesi thunku annenu pana kaanasnenu kuyyankooma na thaayis.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. "Kuyyu xikko koro hxaseesa an xikkannaani" napay
- Pudhunadhdhe lakki thunku aagheesa nu arasa. Ho waaghghe aagheete kodhdhi pudhune dhelleete tootte qaghna. Dhelli Aaghitakku marat'adhe ho isundhe gharra kula aspitte kodhe alkasna. Holu pudhuneete pilatte "Maashine aaghetay ahxashi". Dhelli karo waaghghe aagheete kula achchettay ye kohxonkinna eemme theemminanki. "Maashinadhdhe aagheste" si'iladhdheesi hi'aasenu inthawtadhdhe aagheete koro kishshaqasha, lalleehamedhdhe aagheete koro kishshaqasha pana ikkittaane aagheete koro kishshaqasha tak'k'amadhettay isundhe gheeqasa
- Mi'aadhe noosi waaghghe tookke thunku mala shalalessa inthawte kodhe gheeqasa pana kodhmpawhe kodhmo x'ikaasi kodhenu "Maashine aaghe kishshaqkitona" olho tookkoosi thunku hi'aasnenu kodhas.
- Dhelleesi pudhune lakkiisa qhoot. Pudhune tootteesi "Maashine kishshaqkito aagheete" paayinanki pana muloote waaghghe aagheete dhamma kodhdhinenki
- Achcha!" appayanna koro mulo qhamo aaghitakkossi c'ikathami kula kodhdhi alkasnanki. "Waaghghe aaghe haqhenki" appayanna waaghghe aagheete mulo shalallankippa "Maashinadhdhe kishshaqkito aagheete" pushunissa karo waaghgheete laaghame pana isundheesi kishshaqashe theemme. Waaghghe kishshaqakki qagha payni qakkadhe gheeqasa
- Pudhunissa maashinadhdhe aagheete paayootatte tak'ik'an hxupin (o'oohama) thunku sheeghnenu kodhas tookkeesikka thunku kishshaqaahnnenu. Tak'k'akko hxupi tupettay, dhelle xikko thunku oohnenu jodhas. Dhellissa haahu xikkussattay hxasoodhe payni pukkaqatte kodhmo tak'ik'Akko hxipinnaasi laanki nahollenki.
- Erkke xikkunna mo'o thunku kodhdhiisa dhelle kaasqadh. Holay hasa payay. Xikko hasa koro hxaseesana hune muloote kishshaqa. Kodhmu haahu pileema thunku kodhmo dhamma kodhiisa pana kodhmo huusundhi hoomakka thunku qaghiisa ahhi'ay. Kuyyankooma olho Koro pile hxaseesa kodhe ine gheeqasa. Onkittay pulthawhe mala xeesooma tayadhe alkasnanki!"

KOLLO	Kapa'ithakko hayyuusi bhat'e
GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	qhoota bhat'eete kollannanki pana kollinsannanki
XEERE	Tak'ka-25
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle- 20
XAYTO	Dhelle paayyootatte qhorratte kitteema xaytuna illaa holle. Nakaleemakka lakki lakki kodhettay thunku kodhenu xayto isundhe alkaththeesna.
POOLETTAY	Dhelle qhorratte kitteema thunku shikkaarrennu kodhas. Hatupettay kifile kapa'itha lakki lakki kodhappa gharisay, bhat'e noosikka xayto hxafna.
MAAHXHADHDHE	Mi'aadhe noosi maahxhadhdhe bhat'eeteesi illa holas. (Payyo polookkadhdhe bhat'e ille ligha sheegha, parneet'adhdhe t'aarmuusatte, maahxhadhdhe holassito - Dhamminte ille lighay thunku sheeghessa ara!) He Lighnidhdhe ille ligha sheegha xawthammo si'ile aagheetena wark'k'athadhdhe pile pileema haqise haqis. (Mi'aye mulonu si'ile haqise iso gheeqasa.)
SILME	olho a eemadhi

HAAYAMMIINE	<ul style="list-style-type: none"> Bhat'e dhelle noosi tik'ime textti. Pishkko dhelleeteesi bhat'e olhidhdhe kifilatte qaghaasi alaama illena ikkaashatte qandhikka. Eemma kapay dhelle noosi qhoota bhat'eete kaa'itha xulsadhenu lalleehamey dhktise. Aaghe qaleema ikkaashinkoosi tiqadhenu teexe dhelleetena kittatte dhukinkoosi dhktise the eemme. Kodhmu noosi si'ile a kodhdhiti lalleehame nakala kitteema tak'k'amadhenu xawwadha
KOLLINSADHE	<ul style="list-style-type: none"> Dhelle imthooseppa dhikkisonki tupettay, maahxhadhdhe pile kifilatte kittatte qaghaasi bhat'enu kodhe alkasnanki. Dhelle haahundhi noosi karottay bhat'e ho naqi kodhdhi payni, pishkko huusundhiisi patta bhat'e kollannenu Mi'aye qhac'no pishkkito na qaghikki sheeghti payni, karre huusi luhhe sheegha peepeete kaanta, maahxhadhdhe kifilatte a ghiqisiisi xarghettay bhat'e alkasnay.

ACHCHANTIINE

- Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas. Kuyyu Lighnidhdhe pile pile thunku a bhat'niisa nu qalli.
- Olho a bhat'i ho takkassa thunku ho dhamma kodhdhiisa taaki mo'o thunku kodhdhiisa kammatenu dhelle noosi nu xulis. "Aagheesi bhat'ettay illena hichaxise an alkasnaani. An bhat'aaninna muuqhqhe thunku ye haqhnennukki gheeqasa.
- "Taroo qagha mulona xayto haqhaasi ini haqhasooninna kami tonu haka luhhe achche sikaapno qafamatteesi bhat'enu thunku isundhe k'aark'k'arinu dhikti.
- Dhelle bhat'e takkassa sheegheesi kodhenu lakki thunku kodhdhinenu qalli.
- Dhelleesi lakkintaaneema qhoot. Paayyootatte dhelle oghadhetay kamintoosi gothakko luhtayye saasa kodhettay kollinkoosi thunku bhat'nenn dhiktis. (Dhelle lakkissa bhat'enu faroote thunku sheeghnenu dhelle thunku oohnenu kodhas).
- Nakaleemakka mi'aadheesi bhat'enu maahxhadhdhe illaa holastiisi it'toos. (Payyo he sheeghni ille kulaqqumminna polookkadhdhe, t'aarmuusadhdhe, k'oopadhdhe, maahxhadhdhe illaa hollito - qhooti sheeghni ille ligha sheeghe maallay upadh) Mi'aadhe mulo noosi si'iless aagheete atho haqistiisi nu it'toos. Aaghissaasi bhat'enu Pana ho dhamma pa ho qhac'aasi ille ikkaashenu ie qale kodhannanki.
- Dhelle aaghitakkussa si'ile huusundhina qaghaasi thunku makaqqi sikaapiisa arenu maahxhadhdhe bhat'eete (he sheeghni ille ligha sheegha) thunku tak'k'amannenu dhiktise (Irsaase sikaapno polookkadhdhe salax nakki sheeghti").
- Dhelle aaghe huusundhiisi bhat'e tupettay pudhune pile qale si'ilissaasi thunku illena laaghanne kodhas. Ho dhamma pana ho takkass kodhdhe huusuusi thunku eemnenu dhi.

KOLLO Aagheesi Poolettay

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Alkasunte bhat'eeteesi kolladhe, mala kaqqunte aagheeteesikka hichchaxe
XEERE	Tak'ka-20 -
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle
XAYTO	Paayyootatte dhelle qhorratte na kitteema illaa holenna xayto xafna. Nakaleemakka xayto huusundhina pudhunettakki kodhannenki.
POOLETTAY	Paayyootatte dhelleesi qhorratte kitteema thunku qakkannennu kodhas, hatupettay si'iladhdhe aagheeteesi sheeghnottay gharisepa pudhunettay nu qhoote
MAAHXHXADHD HE	lelleehame qharra'ithanu bhat'annadhdhe aagheete a haqistti
SILME	olho a eemadhi

THAAYAMMIINE

- Dhelle pudhunatte kodhadhankinna assaappidhdhe muloosi thunku hellennu dhiktis. Mi'aye si'ile aaghitakkito qhawho reehamina kaata ghula payepa dhihadhe assaappo huusundhiisi pudhene noosi qalle gheeqasa. Husikka dhelle olho illena kaalla ikkaashatte thunku ghohsannennu pana olho marrajattay xawthamipa issi pudhune akonniu dhiktise..

KOLLINSADHE

- Pudhune dhelle takkummana a sheeghti payni qhamo kifillatte kula lelleehameasi kodhe alkasnanki.
- Dhelle apayni kodhmuusi k'allaalakki kodhe payni k'anpayettay thunku kodhdhinennu dhiktis.
- Mi'aye pishkko na kilamikki a sheeghti payni, mi'aadhe pishkko huusundhiisi thunku lelleehisnennu dhiktisettay si'iladhdheesi xayto onki ye shikkaarrettay gharise alkasnanki.
- Dhelle haahundhi arno reehhammi sheeghee payni, pudhunadhdheesi arnottay qhota, A bhat'ana dhelle dhikitaasi si'iladhdhe dhamma sheeghe alkasnanki. Hantukka dhelle hele gheeqastiisa si'iladhdhe qhac'ettay (Si'ile lakki taaki izzex) sheeghe alkasnanki

ACHCHANTIINE

- Kifile qharra'itha, piyyeema kaarrannitte tootte c'aqhahalise. Nakaleemakka dhelleesi qhorratte kitteema illaa holas.
- Napay: "Kuyyu ine lighno aagheetettay an illaa hollaani. Si'iladhdhessi dhamma aagheete xaysa thunku shikkaarrennu ho takkassakka xaysa thunku shikkaarinnu awo'i. aaghe kaanoo xayto hunkaasakka payni kaarrannittatte qharooma thunku shikkaare gheeqastiisa Pana ho takkassakka xankassakka shikkaare thunku na gheeqamtiisa dhellenu hi'aas.
- . Aaghe izzexna lighno huusundhiisi haqqilakko ghapettay pana ho dhammanu haka ho takkassa saasa gharisettay dhelle noosi hi'aas.
- . Dhelleesi pudhune hxupinsa qhootpa mi'aye qagha mulonu si'ile bhat'eeteesi nu teexay.
- Dhelle pudhune huusundhina kittatte sheeghnottay pukkaqe huusundhiisi thunku bhat'ne ghrisneesi dhiktis. Dhelle Husiisi kodhe tupettay si'iladhdhissaasi pudhunadhdhettay laanka thunku ille hxafasnennu pana laanka illaa holloosi thunku kollannennu dhiktise alkasnanki

KOLLO Xaxawthame Aagheete

GHAPAYYO	aaghe
ALAAMA	Arnidhdhe aagheete muloosi eemindha, aagheesi xaxawwadha
XEERE	Tak'ka- 25 -30
NAQNO PUDHUNATTE	Haka dhelle -20
XAYTO	Dhelleesi qhorratte kitteema illaa holasenu xayto xafna.
POOLETTAY	Qhorratte dhammay kitteema qakkadha
MAAHXHXADHD HE	Si'iladhde aagheete mulo kaardhadhdhe k'aalathadhdeete kifilatte
SILME	olho a eemadhi

ALKASTTE

heenna waarshshito

pako

Nappape pa tooxe

THAAYAMMIINE

- Dhelle tookke tookke Xaytunna xawthame qale aaghitakko gharaasi hayenu theemmankinna riqishno nu qhaskkadhe alkasna. Mi'aye tookko ghaapko isooma dhaghghapi payni k'aark'arssa kaasqadhe taaki lakki kodhdhettay thunku kodhnennu dhiktise. Dhelle ille qale thunku kodhdhinennu kodhase. waarshshinko kifilatte achhasna..

KOLLINSADHE

- Kodhmunnun olhi rakko kodhdha padhaawenu padhaawenu xawthammiineesi naqisettay oohe Lelleehami dhelle noosi ho dhikita payni, pudhunadhde izzex taaki salax thunku kodhdhinennu dhiktis. Dhelle xaytu naa xawthessa lakki lakki kodhdhettay thunku illena laaghannennu pana xawthamissannu aaghitakko gharra kulaasi pukkaqatte kodhasettay qandhikkama pudhunettay thunku ille qhootannennu dhiktis.
- .Kodhmo pilakko kodhe woote aaghe muloosi dhelle qaleema eemmettay kaardhdhe ghadhettay pana lelleehame aagheeteesikka thunku kodhdhinennu kaasqadhetay, ikkittoosi thunku teexne pana xayto qaakitoosi thaahuna arasadha.

ACHCHANTIINE

- Dhelle qhorratte kitteema illaa holas. Kuyyu qhoottakko aagheete ho dhikkattatte thunku kodhdhiisa dhelle noosi qalli. "The dhammaki kollatti!" Lelleehami qhoottatina kittatte aynathadhde aagheete kollattiisi thunku anna holti nukki ho k'aark'arri.
- ." Kaardhdhadhdhe si'ile aagheetena qhorratte kitteema xawwadhe
- .Rafisampakko kodhdhettay thunku paayintiisi mi'aadhe noosi qalli. Aaghe xaytu naa xawthameesi makaxkko annu teextenku. Lighnonu: aaghe pashito, aaghe manneete, aaghe mandho, aaghe qarakkito..... hatupettay mi'aye qagha mulo qhorratte lallaaghamettay olhu nu gharraasipayanna
- Dhelle takkassa olho tookkonu makaxkko kodhe payni haani xaxathame aagheete qhawthiteesi arase. Mi'aadhe noosi sokkondhe hxupin xeere k'anpayatteesi nu tex.(Assaappidhdhenu si'ile kaardhadhdheeteesi nu teexe alkasnay.) Hatupettay mi'aye nakaleema olho qhorratte qagha xawthame qhawthitte qaleema olho gharaasi xawwadhe alkasna.
- . Dhelle takkumma xayto anaa xawwadhi kitteema olokku to'oni arase tupettay xawthame qhawthiteesi saluye.
- Dhelle he gharekki kodhdhe payni xikko laankanna tupettay rafisampakko qhawthitto marat'adhe alkasnanki.
Tak'ik'akko hudhanko lakki xikkadhe tupettay kasqinkadhdhissa hakalaasi laaghghattettay kodhdha.
A. Xikku hoosi dhikitam k'allaalee?
- Bh. Xawthame qagha mulona kittatte qhoota aaghadhdhe qhawtho kaa'itha mala assaapadhe alkastti
Dhelle lelleehame hunkanakka kittatte assaappidhdhe qhawthoosi thunku assaapannennu k'aark'k'arenu ye qallonkinna qharra'itha "Shikkaarrepaa assaapadhdhe" thunku kollannennu nu qalli. Qhoota aaghe dhammana kolladhe kaa'itha kolladhettay shikkikka hxasootti.